

Prijs f 1.25.

ONS KORTSCHRIFT

Methodische Leergang voor het N.A.K.
(Stenografie „Groote’.)

Lees- en Schrijfoefeningen, Vragen,
- Verkorlingen, Verkortingsregels. -

Eerste gedeelte: Het onverkorte schrift. —:
Tweede gedeelte: Het verkorte schrift. —:
Derde gedeelte: Toepassing op de Moderne talen

door

A. D. S. VAN GELDEREN
Leeraar in Stenografie aan de
1e en 2e Openbare Handelsschool
en bij het U.L.O. te Amsterdam.

ZFSDE DRUK

Uitgave: HENRI BRONGEEST & Zn. — DEN HAAG.

ONS KORTSCHRIFT

Methodische Leergang voor het N.A.K.
(Stenografie „Groote’.)

Lees- en Schrijfoefeningen, Vragen,
- Verkortingen, Verkortingsregels. -

Eerste gedeelte: Het onverkorte schrift. —:
Tweede gedeelte: Het verkorte schrift. —:
Derde gedeelte: Toepassing op de Moderne talen

door

ADS. VAN GELDEREN
Leeraar in Stenografie aan de
1e en 2e Openbare Handelsschool
en bij het U.L.O. te Amsterdam.

ZESDE DRUK

Uitgave: HENRI BRONGEEST & Zn. — DEN HAAG.

UIT HET „VOORWOORD 1e DRUK”.

Dit werkje onderscheidt zich van andere, doordien het geen schrijfoefeningen geeft, waar de overeenkomstige stenografische voorbeeldjes naast gedrukt staan en doordien het dadelijk zinetjes geeft en geen losse woordjes, die de ontwikkelde leerling geestdoodend vindt. Dit geeft o.i. meerdere voordeelen: 1e. belet het den leerling de geclicheerde voorbeeldjes klakkeloos na te schrijven. De fouten, die hij maakt, komen aan het licht, hetgeen niet het geval is, wanneer hij keurig werk inlevert, echter gekopieerd van de gedrukte voorbeeldjes. Vooral in groote klassen, waar stenografie niet als facultatief leervak onderwezen wordt, zullen de leerlingen zich zeer spoedig laten verleiden tot naschrijven van de gedrukte voorbeeldjes, evenals ze dit zouden doen met de antwoorden bij de rekenles, indien deze achter ieder sommetje gegeven zouden zijn.

De vragen kunnen door de leerlingen, nadat ze in de voorafgaande les zijn behandeld, beantwoord worden, (eventueel schriftelijk). Dit voorkomt, dat ze letters aan elkaar verbinden, zonder te weten waarom dit eigenlijk zoo moet zijn.

Ten einde zekerheid te verkrijgen, dat de leerlingen alle mogelijke letterverbindingen, dus ook de minder voorkomende, tot stand kunnen brengen, hebben wij niet geschroomd om woorden onverkort te laten schrijven, die later moeten worden verkort. Eenmaal met het verkorte schrift begonnen zijnde, worden echter zoo weinig mogelijk woorden meer gegeven, waarvoor men later verkortingen leert. Aan het onverkorte schrift komt een te voorname plaats toe, dan dat wij dit uitsluitend mogen beschouwen als kapstok voor het verkorte schrift; er moet dan ook behoorlijk zorg aan worden besteed.

O. i. kan dit werkje ook zijn diensten bewijzen, indien gebruikt naast of na andere methoden, om te dienen als aanvullende oefenstof.

In de tweede afdeeling wordt van *U* alleen de vorm gegeven en de verbinding van deze letter aan klinkers, ten einde in deze afdeeling het geheele klinkersysteem te kunnen behandelen. De verbinding van *U* met medeklinkers geven wij bij de andere kleine- en kringteekens. Teneinde in de tweede afdeeling voorbeelden met lange en korte *U* te kunnen geven, hebben we *U-n* gebruikt, omdat de leerling deze van zelf goed verbindt.

Wij hopen door het schrijven van dit boekje zoowel uit een paedagogisch als propagandistisch oogpunt het onderwijs in het N. A. K. van dienst te zijn.

UIT HET „VOORWOORD 2e DRUK”.

De verkortingenlijst diene slechts voor het naslaan van eene vergeten verkorting, niet om de verkortingen daaruit te bestudeeren. Waar in de practijk wel eens fouten in de schrijfrichting der verkortingen geconstateerd worden, is deze richting door een pijl aangegeven.

UIT HET „VOORWOORD 4e DRUK”.

Bij nauwkeurige beschouwing zullen de verschillen tusschen dezen druk en den vorigen veel kleiner blijken dan op het eerste gezicht. Zooals uit de geciteerde gedeelten van het voorwoord bij den eersten druk blijkt, is de opzet van het boekje geheel ongewijzigd gebleven.

Voor klassikaal onderwijs is het gewenscht gebleken de leerlingen in staat te stellen het behandelde in de les thuis nog eens voor zich te zien; tevens moest iemand, die een les verzuimd had, in de mogelijkheid worden gesteld, deze uit het leerboek in te halen. Derhalve diende in het eerste gedeelte van dit werkje het stelsel te worden verklaard en niet meer te worden volstaan met voorbeelden en vragen, zooals in de vorige drukken. De moeilijkheid was nu, hoe ver met het verklaren van het systeem gegaan moest worden. Alleen de hoofdzaken geven? Wat zijn hoofd- en wat zijn bijzaken? Het stelsel Groote is één geheel, waarbij alles wat op de verbinding der teekens betrekking heeft, even belangrijk en dus hoofdzaak is. Daarom hebben wij ons op het standpunt geplaatst, dat, als het leerboek niet alles bevat wat de leerling zich zal moeten herinneren, men het dan evengoed zonder leerboek kan doen. Binnen het kader van deze stelling hebben wij de grootst mogelijke korthed betracht in de formuleering der regels, enz.

Hoewel het allerminst de bedoeling is geweest den leeraar overbodig te maken, zal, als gevolg van de aangebrachte veranderingen, het boekje thans ook voor zelfonderricht geschikt zijn, voor zooverre dit althans bij de stenografie mogelijk is.

Door de betrekkelijke volledigheid, waarnaar wij in dit werkje gestreefd hebben, zal het eveneens zijn diensten kunnen blijven bewijzen voor het gedeelte „correctschrift” van de onderwijsopleiding. Wat alleen voor dit laatste doel geschikt is, hebben wij niet in den tekst opgenomen, doch in noten er aan toegevoegd. De schrijfoefeningen met de toevoeging B, enz. laten wij alleen doorwerken, wanneer voldoende tijd beschikbaar is; in die met de letter A zijn reeds alle moeilijkheden te pas gebracht, die het behandelde oplevert. Het boekje zal dus onveranderd zijn diensten kunnen blijven bewijzen aan degenen, die

het gebruiken naast andere methoden ter verkrijging van meerdere oefenstof.

Ten aanzien van de grootte van het schrift, het volgende: Het is ons gebleken, dat meestal in cahiers met gewone linieering (24 lijnen) $\frac{1}{2}$ regelafstand als letterhoogte wordt aangenomen. Daar het in het onverkorte schrift zoozeer aankomt op de juiste verhoudingen, hebben wij in dit boekje bij de lees oefeningen en voorbeelden de letterhoogte ook vastgesteld op de helft van den afstand tusschen twee schrijfliijnen. Door een iets bredere liniatuur zijn nu eenigszins vergroote voorbeelden ontstaan, hetgeen o. i. de duidelijkheid verhoogt, zonder dat in hinderlijk groot schrift is vervallen. Zoodra kan worden aangenomen, dat de leerling met de verhouding der letterhoogten geen moeite meer heeft, d.i. aan het einde van het onverkorte schrift en verder, wordt de letterhoogte ingekrompen, waardoor tevens wordt aangetoond, dat het schrift feitelijk onafhankelijk is van lijnen. Of de leerling zijn schrift dan ook kleiner moet maken, staat ter beoordeeling van de(n) leeraar(es).

Verder zijn aan het eind enkele handelsbrieven opgenomen, welke kunnen dienen als inleiding tot het geven van onvoorbereide dictee's. Deze brieven zijn afgeteld in groepjes van pl.m. 8 lettergrepen.

De vroegere 7e afd. is gesplitst, omdat deze in de practijk wel wat veelomvattend voor één les is gebleken. De wijze, waarop de verkortingen zijn gegeven, veroorzaakt, dat de leerlingen nu verplicht zijn de verkortingen op een lijst over te schrijven, waardoor zij ze feitelijk reeds één keer hebben geleerd. Door de verkortingen op rijtjes te geven, kan men bij de leerlingen den indruk wekken, dat ze deze wel „en passant” kunnen leeren. Het is ons in de practijk gebleken, dat hoe meer men bij het leeren van de verkortingen de leerlingen tot zelfwerkzaamheid noodzaakt, hoe grooter de kans is, dat men het gewenschte resultaat bereikt, n.l. dat de leerlingen de verkortingen werktuigelijk kunnen toepassen.

Ten slotte zij vermeld, dat wij door toevoeging van een kort overzicht van de toepassing der Steno Groote op de moderne talen, een afgerond geheel hebben willen geven ook voor de H.B.S. en H.H.S.

In hoeverre de veranderingen verbeteringen zijn, zal de practijk moeten uitmaken.

UIT HET „VOORWOORD 5e DRUK”.

Het verheugende feit, dat reeds na zoo korten tijd een nieuwe druk noodig was, wettigt het vermoeden, dat ingrijpende wijzigingen thans wel overbodig zijn geworden. Dankbaar is, waar

mogelijk, gebruik gemaakt van welwillende wenken, door gebruikers en recensenten gegeven. De wijzigingen bepalen zich in hoofdzaak tot het wegnemen van drukfouten en het aanbrengen van enkele kleine toevoegingen. De grondslagen van dit werkje:

- a. Geleidelijke opklimming der moeilijkheden.
- b. Voortdurende herhaling,
- c. Veel oefenstof;

hebben in de praktijk hunne stevigheid bewezen. Het beoogde doel, n.l. het verkrijgen van zuiver schrift en het zooveel mogelijk voorkomen, dat het geleerde bij langdurige verwaarloozing verloren gaat, wordt blijkens uitspraak van alleszins bevestigden, bereikt.

VOORWOORD 6e DRUK.

Binnen één jaar was de 5e druk verkocht. Een woord van dank past hier aan de gebruikers, die door hun raadgevingen de bruikbaarheid van het boekje hielpen vergrooten.

Wij blijven ons bij voortduring aanbevolen houden voor opbouwende critiek.

Deze druk is, van drukfouten gezuiverd, geheel gelijk aan de vorige.

Amsterdam, Oct. '25.

WENKEN VOOR HEN, DIE WILLEN TRACHTEN ZICH DOOR ZELFONDERRICHT IN DE STENOGRAFIE TE BEKWAMEN.

Indien men er niet zeker van is, dat men ernstig, geduldig en bovenal accuraat kan werken, beginne men niet met zelfstudie. De geringste afwijking van den in het boekje voorgeschreven weg leidt tot, vaak zeer ernstige, fouten. Moet men voor elke zelfstudie een goed begrip en veel geduld hebben, voor de Stenografie geldt dit in zeer versterkte mate. Het is niet voldoende, dat men schrijven kan, men moet het geschrevene goed kunnen lezen en dat is alleen mogelijk, wanneer men zuiver schrijft. Onderschat het leeren van Stenografie niet, want als men het tot een slecht einde brengt is de teleurstelling groot en vaak is dan de beste leeraar niet meer in staat van het knoeiwerk een stenogram te maken, omdat fouten, die men zich eigen heeft gemaakt, zoo verbazend moeilijk zijn af te leeren, vooral bij de Stenografie.

Het verdient daarom aanbeveling, in elk geval Uw werk door een ervaren leeraar(es) te laten corrigeren. Het voorkomen van fouten is beter dan ze te genezen.

EERSTE GEDEELTE.

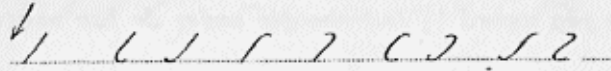
HET ONVERKORTE SCHRIFT.

EERSTE AFDEELING.

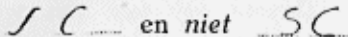
Evenals in het gewone schrift maken wij in Stenografie „Groote” afwisselend gebruik van op- en neerhalen.

Ophalen worden gebruikt om *klinkers*, *neerhalen* om *medeklinkers* aan te geven.

De volgende neerhalen (medeklinkers) zijn alle nauwkeurig even hoog.

g(ch) t p m s(z,c) d v(f) b k(q,c)

Opmerking: d en v mogen niet halvemaanvormig zijn, b en k niet gekronkeld, zoo moeten dus b.v. b en d geschreven worden

 c en niet *s*

C wordt geschreven als s, wanneer deze letter als s wordt uitgesproken; wordt c uitgesproken als k, dan schrijft men k.

Ch. wordt geschreven als g, wanneer deze letters als g worden uitgesproken zooals in kachel.

Een *ophaal* van precies dezelfde hoogte als de genoemde neerhalen is = a.

Men noemt deze hoogte *normale letterhoogte*, *1 letterhoogte*, of *a-hoogte*.

Voorbeelden:

d = , a = , t = , dat =
k = , a = , p = , kap =
t = , a = , s = , tas(ch) =

Letters, die niet worden uitgesproken, zooals de „ch” in „tasch” en de „h” in „thans”, worden niet geschreven.

Iedere letter wordt onmiddellijk begonnen waar de voorgaande eindigt.

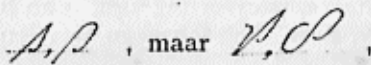
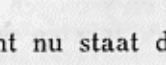
Een ophaal van $\frac{1}{2}$ letterhoogte is = e

Een medeklinker van normale letterhoogte, die op e volgt, zal dus $\frac{1}{2}$ letterhoogte beneden de e moeten uitsteken.

Voorbeelden: esch = , zeg = .

Een ophaal van $1\frac{1}{2}$ letterhoogte is o , die aan het begin van een woord $\frac{1}{2}$ letterhoogte onder de lijn aangevangen wordt.

Voorbeelden:

, maar , want nu staat de o niet aan het begin.

Tweeklanken worden in Stenografie „Grootte” gevormd door eenvoudige samenvoeging van de letterteekens voor de samenstellende klanken.

Oe is 2 letterhoogten = .

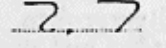
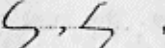
In afwijking van de o wordt de oe aan het begin van een woord niet onder de lijn aangevangen.

Voorbeelden:

Men lette er goed op, dat, wanneer 2 medeklinkers van normale hoogte verbonden zijn door een oe, de tweede medeklinker op dezelfde hoogte moet eindigen, waar de eerste begint. Zie de voorbeelden.

Een horizontale lijn, ongeveer even breed als de normale letterhoogte, is = i, welke letter aan het begin van woord op a-hoogte geschreven wordt.

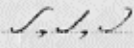
Voorbeelden: , maar , want nu

staat de i niet aan het begin.

De i vloeit samen met de ronding van de medeklinkers.

ei = wordt ook gebruikt voor ij.

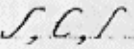
Voorbeelden:

Medeklinkers, die naar links gebogen eindigen vormen met den volgende ophaal een lus.

Voorbeelden:

 = p, = a, = k; = pak.

 = bosch = vet.

Medeklinkers, die naar links gebogen beginnen vormen met den voorafgaanden ophaal een lus.

 = e, = b, = eb = pad,

 = Bob, = zoem.

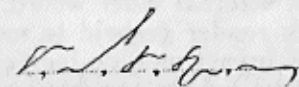
Hoofdletters worden niet onderscheiden van de kleine letters.

Opmerking:

Het spreekt vanzelf, dat bij de letter *i* nooit een lus kan ontstaan, omdat van lusvorming alleen sprake is bij *ophalen*. Vergelijk de woorden bad en bid in de lees oefening (blz. 11).

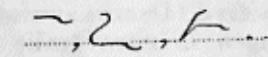
Een zacht-golvend lijntje, veel kleiner nog dan $\frac{1}{2}$ letterhoogte (kleine teekens) is = n

Voorbeelden:

Na de i gaat de n direct naar beneden.

Voorbeelden:

De richting der medeklinkers moet steeds onderling gelijk zijn, dus en niet b.v.

Er dient goed verschil te worden gemaakt tusschen scherpe en gebogen vormen, anders zouden b.v. *1* en *2*, *3* en *4*, met elkaar verward kunnen worden.

5, *6*, *7* eindigen gebogen, *niet* met een ophaal, want deze zou voor een klinker kunnen worden aangezien.

Alle buigingen moeten zooveel mogelijk even rond zijn, dus

8 en niet b.v. *9*.

In de schrijfoefeningen der eerste afd. moeten de klinkers goed steil geschreven worden.

Tracht U er aan te gewennen de pen niet van het papier te lichten, voordat het geheele woord af is.

Leesteekens, als punten, komma's, enz., kunnen in Stenografie „Grootte” op volkomen overeenkomstige wijze met het Latijnsche schrift worden aangebracht.

Vraagteekens en cijfers schrijve men grooter dan de normale letterhoogte.

Om in Stenografie een zinsdeel tusschen haakjes te plaatsen, maakt men gebruik van [ ] en dus niet van ( ).

LEESOEFFENING.

(Alle in dit boekje voorkomende leesoeffeningen moeten zóó vaak gelezen worden, totdat ieder woord, ook buiten de gewone volgorde, dadelijk zonder gespeld te moeten worden, herkend wordt. Vervolgens brengt men de leesoeffening in Latijnsch schrift over en dit, zonder behulp van het boek, weer in Stenografie. De nu ontstane woordjes worden met het boek vergeleken en gemaakte fouten verbeterd. Daarna, *maar ook niet eerder*, worden de schrijfoefeningen in Stenografie overgebracht. Dit laatste moet *zeer langzaam* en *zorgvuldig* geschieden, want door haasten kan men zijn stenogram slechts bederven. De snelheid komt door *veel en nauwkeurig* schrijven, stellig niet door haasten.)

Handwritten practice text in stenographic script, showing various letter forms and combinations.

VRAGEN:

- 1) Ophalen zijn . . . . ., neerhalen zijn . . . . .?
- 2) a. Hoe hoog zijn de letters g, t, p, z, m, k, b, d, v, a?
b. Hoe hoog is de e, de o, de oe?
c. Hoe heet de groep letterteekens, waartoe de n behoort?
- 3) a. Waar begint de O aan het begin van een woord en waar de OE? (bijv. of, op, os, och, oef, oefen, toch, doe).
b. Waar wordt aan het begin van een woord de I geschreven? (bijv. ik, in, is, if.).
- 4) a. Wat weet ge van de verbinding van medeklinkers, die naar links gebogen eindigen (b, p, v.), met een volgende ophaal? (bijv. bak, pas, vet, gevat, gepot, bepak).
b. Wat weet ge van de verbinding van medeklinkers, die naar links gebogen beginnen (d, b, m), met een voorafgaanden ophaal? (bijv. kom, eb, gemis, bod, gebak, gebed).
c. Wat weet ge van de verbinding van I met medeklinkers, die naar links gebogen beginnen of eindigen? (bis, kim, bid).
d. Wat weet ge van de verbinding van N aan een voorafgaande i? (bijv. kin, pin, gezin, in).
- 5) Op welke wijze worden tweeklanken gevormd (ei, ij)? Hoe ontstaat OE?
- 6) Is het noodig verschil te maken tusschen s, z, en c; k, q en c; ch (uitgesproken als g) en g; v en f; ei en ij?
- 7) Wat geschiedt met de letters die niet worden uitgesproken? (Bijv. vis(ch), t(h)ans, mijn(e), de(n)).
- 8) Wat weet u van het gebruik van leesteekens, haakjes en cijfers.

SCHRIJFOEFFENING Ia.

Dit is toch de bek van de kat? Zit de kat of de kip in den zak? Ik ben op dat dak. De vin van den visch. Met 5 of 6 man is dit nog te doen. Ik oefen mij nog, is dat gek? Dat bod is goed. De kop en de nek van de koe zijn beide dik. Is de koe tam? Ze zei mij, dat de meid dit doen moet. Pas op mijn kat kan bijten. Zit mijn das goed? Fijn! Zeg, Tom, is dat mijn tasch? Ik zet

mijn beide voeten op dat vod. Is dat de Main? Ge zijt goed op tijd. Dat snoeven van de 2 boeven is toch min. Ik doe mijn gebed. Zij (Tom en Bob) zoeken mij. Is dat genoeg?

SCHRIJFOEFENING 1b.

Men zei, dat ik te dik ben. Op mijn gemak nam ik dat op. Ik snik. Mijn man is beboet. Zij zoeken nog in de tasch, doch dat boek zit in den zak. Ze begon te kijven. Is dat begin dan goed? Och, och, besef toch, dat dit dom moet zijn. In de pan zijn fijne snoeken; dan bof ik nog. Poes zit in de nis. Bedek de asch in den bak met de doek. Ken ik dan dat gebed, dat gij bidt? Ze noemen mij te goed; ik ben te goed en te goed is gek. Moeten zij, of moet gij mij benoemen? $2 \times 5 = 10$.

TWEEDE AFDEELING.

Lange (heldere) e, a en o zijn even hoog als de korte (doffe), ze worden echter breeder geschreven*)

Voorbeelden: *e, a, o*

Lange i (ie) is ongeveer tweemaal zoo lang als korte i

Voorbeelden: *i, ie*

u = u (kleiner dan $\frac{1}{2}$ letterhoogte, kleine teekens). Dit

teeken wordt zoowel voor lange als voor korte u gebruikt, dus zoowel in nu, als in dun. Het is niet mogelijk lange u te lezen als korte u bedoeld is en omgekeerd.

Waar een lange klank wordt *uitgesproken*, wordt een lang klinkerteeke geschreven. In „vazen" wordt dus evengoed een lange a geschreven als in „vaas". Wij volgen hier dus niet de schrijfwijze van het gewone schrift, maar de uitspraak. In woorden als: boven, geven, zaten en kinine worden dus in stenografie de lange klinkerteeke geschreven, hoewel het gewone schrift daar slechts één letterteeke schrijft.

*) Lange e is even lang als korte a hoog is. Lange a is tweemaal, lange o driemaal zoo lange als lange e.

Daar het gewone schrift vaak hetzelfde teeken bezigt voor lange en korte klanken, zijn in woorden als bakken, zetten, enz., twee medeklinkers noodig. In Stenografie echter, waar het lange klinkerteeke nooit gelijk kan zijn aan het korte, is het schrijven van dubbele medeklinkers dus overbodig.

Voorbeelden:

ba, be, bi, bo, bu

Ter verhooging van de duidelijkheid dient men er goed op te letten, dat, wanneer in een woord zoowel lange als korte klinkers voorkomen, het verschil in richting duidelijk moet uitkomen.

In *ba* b.v. moet de middelste e schuin zijn, de eerste en derde e van dat woord kort, in moment moet de e steiler zijn dan de o

Tweeklanken:

ui = *ui*, eu = *eu*, ou = *ou*, enz.

N.B. Het ophaaltje van de u vloeit samen met de voorafgaande ophaal.

LEESOEFENING.

ba, be, bi, bo, bu, ea, ee, ei, eo, eu, oa, oe, oi, oo, ou, ua, ue, ui, uo, uu

VRAGEN:

- 1) a. Wat is het verschil tusschen heldere (lange) en doffe (korte) e? (bed, peet, beenen, zegen, messen).
- b. Wat is het verschil tusschen heldere (lange) en doffe (korte) a? (kap, naam, vazen, passen).
- c. Wat is het verschil tusschen heldere (lange) en doffe (korte) i, ie, (bik, bies, mica, gieten, missen).

- d. Wat is het verschil tusschen heldere (lange) en doffe (korte) o? (kom, boom, Donau, pooten, vossen).
 c. Wat is het verschil tusschen heldere (lange) en doffe (korte) u? (dun, nu, muzen, musschen).
 2) Wat is het voordeel van deze klinkeraanduiding?

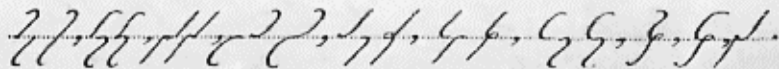
SCHRIJFOEFENING 2.

Zeg, oom Otto, ziet u de takken aan dien dikken boom, dat zijn doode takken. Dat zou men niet zeggen. Zeven mannen zaten samen in een netten koffietuin. Zou ik dat nu nog kunnen doen? Zij kunnen u niet zeggen, of zij zich in de duinen begeven mogen. Gaat u met mij mede visschen? Neen, ik kan niet, ik ben ziek, adieu. Au, mijn kies doet pijn. Ik zie een mooie duif, mag ik die opeten? Die pannen zijn vies. Gaat u ze even in de zon zetten? Mijne zaken gaan niet goed, ik kan bijna geen kazen koopen, en de kazen, die ik nog koopen kan, passen niet in deze dunne zakken. Dat pad is oneffen. Kunnen zij nu nog niet thuis zijn? Mijn deken is kapot. Mag ik nog bieden, of is de koop gedaan? Dat noem ik boffen. Ik ga kienen, geef mij de doozen nu nog even aan. Gaat u binnen! Dat gezanik ben ik beu.

DERDE AFDEELING.

In de eerste afdeeling is er reeds op gewezen, dat iedere volgende letter onmiddellijk begint, waar de voorafgaande eindigt. Ditzelfde geldt ook bij het aaneenschrijven van medeklinkers.

Voorbeelden:

Wanneer een medeklinker, die gebogen eindigt, verbonden wordt aan een medeklinker, die tegenovergesteld gebogen begint, ontstaat een lusje. Het behoeft dus geen betoog, dat bij verbinding met een scherp teeken, van lusvorming geen sprake kan zijn.

Men neme er nota van, dat verbindingen als st=

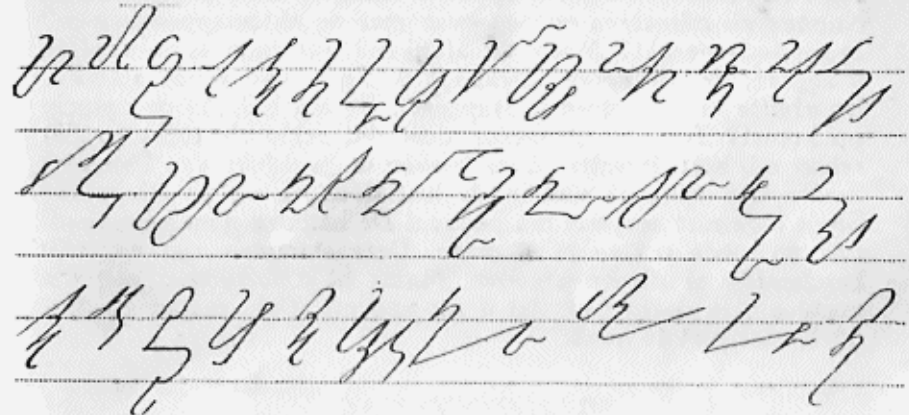
mp= , enz. niet één teeken zijn, maar twee aan elkaar

geschreven teekens (letterhoogten), die echter in één haal geschreven kunnen worden.

Uit het behandelde in de tweede afdeeling kan natuurlijk niet afgeleid worden, dat het *verboden* is, in woorden als messteek 2 s-en te schrijven. In den regel echter is het voldoende, in dit soort samenstellingen slechts 1 medeklinker te gebruiken.

Lange woorden kunnen in stukken worden gebroken, als men dit noodig acht.

Bij het afbreken van een woord, om het op een nieuwe regel te vervolgen, schrijft men het deel van het woord, dat op de nieuwe regel komt, op dezelfde plaats, waar men het zou begonnen zijn, als het een nieuw woord geweest was.

LEESOEFFENING.

VRAGEN:

- 1) Welke regel geldt voor de verbinding van medeklinkers?
- 2) Zijn verbindingen als *st*, *mp*, *gt*, enz. één teeken, of twee aan elkaar geschreven teekens, (letterhoogten)? Is dus *mt*, *st*, *mp*, enz. een groepteken? (dat is één teeken voor meer dan 1 klank).
- 3) Waarom kunnen in Stenografie nooit ronde haakjes gebruikt worden? (zie blz. 10).

SCHRIJFOEFENING 3a.

In dat bisdom is mijn neef bisschop. Zij zagen U 's middags in den tuin van den dominee. Gaat u tegen den middag misschien nog op visite? Kom, ik ga mijn bed opzoeken. Aannemen, vijftien koppen thee. Ik zou u nog steeds iets medegeven, mag ik dat nu meteen doen? Die stoffen zijn dun. Zoekt u een kuiken in dat nest? Op deze beesten moogt gij niet schieten. Zijn

neven dienen op de booten van de Maatschappij Oostzee. Ik ken een beest met acht pooten. Moet ik zeggen of dit gezegde van dezen zin is? Zijn mijne schoenen nog steeds niet gemaakt? Ze pakten dat beddegoed in eenige zakken. Is die doek van baai gemaakt? Zij komen van middag misschien nog op de ijsbaan. Ze pakten de biezen. Ik smeekte u toen om genade.

SCHRIJFOEFENING 3b.

Ik bespote den smid. Moet ik dat soms afbijten? Die schoten zijn vast te zacht. Zegt u mij spoedig of mijne nichten soms nog mochten komen, opdat ik tijdig op mijn post kan zijn. Kunnen zij misschien nu nog even met de aktemappen komen? Is zij toch gezakt? Mocht ik alkijken? Tot mijn spijt moet ik u zeggen, dat de keten afgeknapt is. Zij is van goede afkomst. De afgifte van dat goed is stopgezet. De abt bidt. Is de optocht op komst? Tot mijn genoegen doet dat schip de tocht en dat schikt mij best. Bevatten deze boeken de gezegden van Dickson? Zou u den zakdoek niet in de kist doen? Eten zij stampot? Smijt toch niet zoo met die pennen! De badman nam mijne badpakken mede om ze te stoomen. Deze stammen zijn nog niet beschaafd; ze dienen afgoden. Mama bakt misschien nog fijn zoetgoed. Ik dacht niet, dat u zoo snoepte. Och, zoo nu en dan, doch vast niet te vaak.

SCHRIJFOEFENING 3c.

Gij zegt, dat acht dakpannen van dat afdak medegenomen zijn. Dat is eene gekke geschiedenis. De stok staat bij de mat. Ofschoon mijn tijd dit bijna niet gedoogde, kon ik toch nog zestig vischkoeken maken. Dit is iets, dat domkoppen niet vatten kunnen, snapt u? Die stad is nog in opkomst. De bakvisschen dachten, dat deze schepen van beton gemaakt zijn, doch dat is mis, meiskes. Zijn dit nu de beste kapmesses, die men koopen kan? Nu, dan ben ik nijdig, omdat mijn pas gekocht mes zoo stomp is. Noemt U dit mes bot, dat kan ik niet zeggen. Mijn nicht Bosman komt met de boot „Medan” van Ambon in Aden aan. Ik doe mijn best, opdat zij dit goed kunnen opvatten. De beide meiden moeten de stoep toch nog doen? Mogen zij de mijne dan meteen schoon maken? Mijne boden zijn beide ziek. Ik keek in de diepte en zag op den bodem eene massa visschen. Zij genoten en genieten nog steeds van den zonnenschijn.

VIERDE AFDEELING.

De kleine- en kringteekens.

Kleine teekens. In de vooraangaande afdeelingen hebben wij reeds twee kleine teekens (dit zijn teekens, die kleiner zijn dan ½ letterhoogte) leeren kennen, en wel $\sim$ en $\curvearrowright$

Daarbij behooren nog: $\curvearrowleft$ = j, $\curvearrowright$ = h en

$\curvearrowright$ = ng (één klank, als in wang).

In woorden, waar n en g afzonderlijk worden uitgesproken (aangenaam), worden deze letters ook afzonderlijk geschreven en gebruikt men dus niet het $\curvearrowright$ teeken

Kringteekens. $\overset{\circ}{o}$ = w, $\overset{\circ}{a}$ = r en $\overset{\circ}{b}$ = l.

De w is een teeken van normale hoogte.

De $\curvearrowleft$ = j bestaat uit een ophaaltje en een naar links geschreven neerhaalje.

De $\curvearrowright$ = h is een naar rechts geschreven neerhaalje (tegenhandsche richting).

De $\curvearrowleft$ = u moet gebogen, $\curvearrowright$ = j scherp eindigen.

De $\curvearrowright$ = ng buigt eenmaal, $\sim$ = n tweemaal.

De $\sim$ = is van boven rond, $\curvearrowleft$ = u spits. N is bovendien iets platter dan u.

De $\overset{\circ}{o}$ = w wordt van onderen begonnen, buigt naar links en eindigt weer, waar ze begonnen is.

De $\overset{\curvearrowright}{a}$ = r is wat richting betreft, gelijk aan w, maar veel kleiner.

De $\overset{\curvearrowright}{o}$ = l buigt naar rechts en eindigt, waar ze begonnen is.

(De ophaaltjes bij r en l dienen slechts om de richting aan te geven.)

De eerste letter van Rechts buigt naar links, die van Links naar rechts.

Door onderstaande figuurtjes na te schrijven, krijgt men de richting van r en l spoedig in de hand.

R

L

Verbinding van kleine- en kringteekens aan klinkers.
(De hoogte der kleine teekens wordt verwaarloosd).

la = , ra = , aal = , aar =

(Samen 1 letterhoogte).

eng = , eh =

aj = , au =

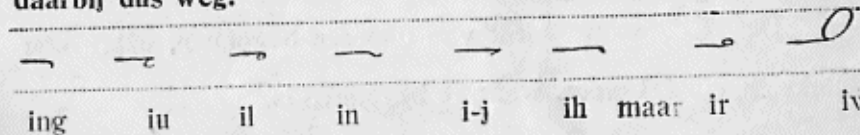
(De ophaaltjes van j en u vloeien samen met den klinker).

ri = , li =

er = , ew = , ur = , uw =

De verbindingen van r zijn altijd gelijk aan die van w).

Na de i gaan de kleine- en kringteekens, uitgezonderd r en w, direct naar beneden. De ophaaltjes van j en u vallen daarbij dus weg.

Verbinding van kleine- en kringteekens onderling en aan medeklinkers van normale hoogte.

Kleine en kringteekens verbonden aan medeklinkers van normale hoogte en aan de andere kleine- en kringteekens worden naast elkaar geschreven. *)

Voorbeelden:

pj = , zng = , enz. (kleine- en kringteekens naast de medeklinkers).

gh = , th = , ph = (h naast de medeklinkers, waardoor een ophaaltje ontstaat.

nt = , ngt = , nm = , ngm =

ut = , ud = , hd = js =

jt = , jd =

(In deze laatste voorbeelden worden de medeklinkers naast de kleine teekens geschreven, hetgeen veroorzaakt, dat ze even boven de lijn beginnen, maar, daar de hoogte der kleine teekens verwaarloosd wordt, moeten ze toch een gehele letterhoogte onder de lijn eindigen).

ngj = , ngr = , jh = , rh =

lh = , rl = , jl = , rw =

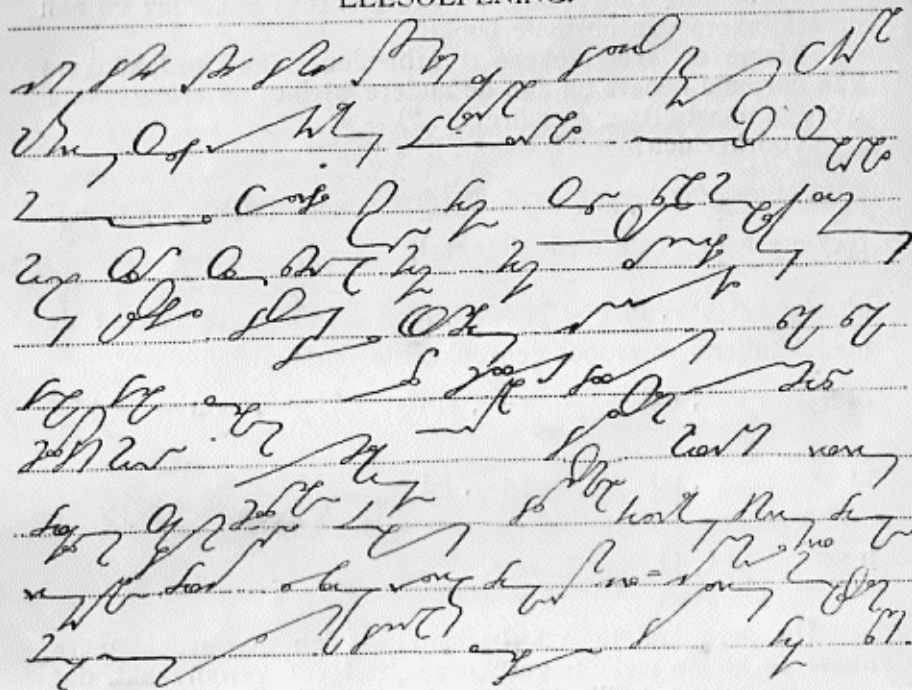
lw = , lr = , ng-n = , n-ng =

De kleine- en kringteekens staan hier naast elkaar.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de h een ophaaltje krijgt, als ze verbonden wordt met een medeklinker van normale hoogte of met een der kleine- en kringteekens, zonder ophaaltje wordt h dus geschreven, aan het begin van een woord en na een klinker.

*) Officieel luidt de regel: Kleine- en kringteekens worden geschreven naast den voet van voorafgaande-; naast den top van volgende medeklinkers van normale hoogte en naast elkaar.

LEESOEFFENING.

VRAGEN:

- 1) Hoe heeten deze teekens?
- 2) a. Hoe worden ze verbonden aan medeklinkers van normale hoogte?
b. Hoe worden ze onderling verbonden?
c. Hoe worden ze geschreven na de **i** (uitgezonderd de **r** en **w**)?
- 3) Mogen ze meetellen bij de bepaling der totale hoogte van een woord? (bijv. man, dut). Dut is **precies** twee letterhoogten, ofschoon het begin van **t** even hoog staat als de top van de **u**; Man is **één letterhoogte**, enz.
- 4) Vormen **nd**, **ud**, **ngd**, **bh**, **bj**, enz. een lus? (Waarom (niet)?)
- 5) Wanneer krijgt de **h** aan haar begin een ophaaltje? Wanneer dus niet?
- 6) Wat is het verschil tusschen **r** en **w**, **r** en **l**, **ng** en **n**, **u** en **j**, **j** en **h** (de laatste na medeklinkers).
- 7) Zijn alle kleine- en kringteekens even groot? (De **n** moet volgens den ontwerper iets platter zijn dan de **u** *).
- 8) Mag **ng** gebruikt worden in „aangenaam“?

*) Zie Reporterschrift 6e druk, blz. 72).

- 9) Is **ng** een groepteeken? (d.w.z. één teeken, voor meer dan 1 klank).

Opmerking: Bijzondere aandacht verdienen de verbindingen: **gh**, **bh**, **ns**, **us**, **ngr**, **jr**. **lr** en de verschillen tusschen **ngd** en **nd**, **ngt** en **nt**, **ngs** en **ns**.

SCHRIJFOEFENING 4a.

Laat ons nu eens zien wat je daar in je handen hebt. Zij sussen onze Suze, opdat het kind zal kunnen dutten. Zullen wij wedden, dat zoo iets niet lang zal duren? Is er gevaar voor verwarring tusschen musschen en Muzen, jullie en Juli, iut en fuut? Neen, want de beteekenis van den zin voorkomt verwarring. Een kopje koffie of thee laat zich gewoonlijk wel smaken. Wat snort onze kachel verrukkelijk. We zullen, als U het goed vindt, in gindsch koffiehuis een beetje rust nemen. Den geheelen avond liep er een man rond in de buurt van het weeshuis. Hij liet alle boomen langs die allee weghakken. Arsenaal beteekent tuighuis. 50 mudden zure appels waren in het kreupelhout verstopt. De verkoopster der hangmattenafdeeling was ernstig ziek. De schipper trok zijn oliejas aan.

SCHRIJFOEFENING 4b.

Zullen onze kruiers de boonen voor het ziekenhuis afhalen. Wij waren gelukkig daar heelluids af te komen. Hoeveel gouden en zilveren ringetjes mag ik er afhouden? Deze ophaal is erg klein. Bij jullie vangt iemand steeds bot. De zanger zingt een nieuw ontworpen liedje. Hij mengde goud en zilver dooreen, daarna zond hij dat mengsel naar een goudsmid. Men verlengde ons verlof. Opnieuw zint hij op wraak. Aloïsius stond te rillen. Hij ging hen vergasten op vervelende verhalen. Ziehier, neem dit voor je moeite en jok niet meer. Na driejarige gevangenschap kwam hij in zijn woning terug. In Zeeland vindt men vele oesterputten. Er zijn vele kippen in het leghok, dat belooft wat goeds.

SCHRIJFOEFENING 4c.

Landbouwverloven zijn in Nederland in ruime mate verleend. Urlus is een zanger. Is die gouden urn een belangrijke vondst geweest? Daar is de Gelria. Je verwent dat kind tota. Hebt u dat speelwerk wel eens gezien? In welk land ligt Hongkong? Een langdradig verhaal is dat. Zangwill is een Engelsch auteur. Leer die ruwheid toch af. Moesje, riep het guitige kind, hoor de duifjes eens kirren. Buig dat boekje niet

zoo. Hoe gaat het met zijn gezondheid? Zijn krachten zijn langzaam aan het afnemen geweest. Vul die bak met 3 Kubieke Meters water. Hahn was een caricaturist. Jisp is een dorp. Kent u het boek „Paljas”? Jr.* beteekent junior, jl.* jongstleden, ll.* laatstleden, hr.* heer, Jhr.* jonkheer. Een omnibus is een ouderwetsch middel van vervoer. Het Tolhuis ligt aan den overkant van het IJ. Zijn withoutlucifers goed?

VIJFDE AFDEELING.

De kleine- en kringteekens (Vervolg).

Verbindingen van kringteekens r, w en l, met medeklinkers.

(R, w en l na medeklinkers).

tr = *t* , kr = *k* , dr = *d*

tw = *o* , kw = *o* , dw = *o*

tl = *l* , kl = *l* , dl = *l*

(R, w en l naast de medeklinker).

br = *b* , pr = *p* , vr = *v*

bw = *o* , pw = *o* , vw = *o*

bl = *l* , pl = *l* , vl = *l*

R en w vlak tegen de medeklinkers schrijven, anders

staat er een n tusschen. Vergroot: *L, D*

gr = *g* , mr = *m* , sr = *s*

gw = *o* , mw = *o* , sw = *o*

gl = *l* , ml = *l* , sl = *l*

^{a)} Deze letters moeten in stenografie aan elkaar geschreven worden.

Opmerking I: R en W volgende op scherp eindigende medeklinkers, worden **links naast** den voet dier medeklinkers verbonden. Het scherpe einde der medeklinkers **moet** behouden blijven.

N.B. Let goed op het verschil tusschen *R* en *W*

R en *W*

R, w en l vóór medeklinkers (een a gaat vooraf, om de medeklinkers op de lijn te doen eindigen).

ark = *ark* , arl = *ark* , ars = *ark*

awk = *ark* , awl = *ark* , aws = *ark*

alk = *ark* , alf = *ark* , als = *ark*

arg = *ark* , art = *ark* , arp = *ark*

awg = *ark* , awt = *ark* , awp = *ark*

alg = *ark* , alt = *ark* , alp = *ark*

Opmerking II: Scherp beginnende medeklinkers (g, t, p), volgend op l, komen **links naast** de l. Het scherpe begin der medeklinkers **moet** behouden blijven.

arb = *ark* , ard = *ark* , arm = *ark*

awb = *ark* , awd = *ark* , awm = *ark*

alb = *ark* , ald = *ark* , alm = *ark*

Opmerking III: Naar links gebogen beginnende medeklinkers (b, d, m), volgend op l komen **links naast** de l. Het gebogen begin **moet** behouden blijven.

N.B. Let goed op het verschil tusschen

r en *r*

r en *r*

Zooals uit het voorafgaande blijkt, wordt w op precies dezelfde wijze verbonden als r.

LEESOEFFENING.

*Op de witte der togen der witte
Op de witte der togen der witte
Op de witte der togen der witte
Op de witte der togen der witte
Op de witte der togen der witte*

VRAGEN:

- 1) Welke verbindingen wijken iets af van de gewone wijze van verbinding van kleine- en kringteekens aan medeklinkers?
- 2) Waarom worden *r* en *w* niet **rechts** maar **LINKS** naast den voet geschreven van medeklinkers die scherp eindigen (g, s, m)? Bv. (gras, zwam).
- 3) Is het mogelijk in verbindingen als gr, zw, enz. eerst r of w te lezen en dan de medeklinker?
- 4) Waarom worden medeklinkers, die scherp beginnen, (g, t, p) niet **rechts**, maar **LINKS** naast de voorafgaande l geschreven? (b.v. volg, algemeen).

SCHRIJFOEFENING 5a.

Vertel mij eens waar de krant gebleven is? Vergis je niet, waarde vriend. Wilhelm heeft hem meegenomen naar de club. Daar zal ik oogenblikkelijk naar informeeren, maar ik betwijfel het sterk. De kleinste afwijking kan noodlottig worden. De Peruaan heeft zich van jongsaf zelf moeten opwerken. Zuinigheid en vlijt bouwt huizen als kasteelen. In de haven van Vlaardingen ligt het nieuwe stoomjacht. Grootte

zwermen muggen vliegen om dat groote licht. Er zwommen twintig zwarte zwanen in het zwarte water tusschen Zwartsluis en Zwolle. Oefening baart kunst. Dat lofwaardige streven verdient aller bewondering. Hun zienswijze is op sommige punten vrij afwijkend van de onze. Wij gaan de illuminatie zien. België, Griekenland, Servië, Bulgarije, Albanië, Rusland, Turkije en Montenegro liggen in Europa.

SCHRIJFOEFENING 5b.

Als niet komt tot iet, kent iet zich zelf niet, zegt het spreekwoord. Een aalmoezenier is een veldprediker. Albasten lampen zijn duur, ze zijn gewoonlijk niet te huur en in hutten zult u ze niet aantreffen. De zalmvisserij vereischt vrij wat vak-kennis. Een vreeselijke brand vernielde onlangs een groot lompenspakhuis aan den Haarlemmerweg. Een grauwgrijze kat sloop behoedzaam rond. Hoe bevalt u de warmwaterkuur? Arbeid adelt. Een vleeschhouwer verkoopt rundvleesch, kalfsvleesch, paardenvleesch, varkensvleesch, lamsvleesch, enz. Abwarten is het Duitsche woord voor afwachten. Wij verlangden naar het oogenblik, dat flinke hulp zou komen opdagen. Elburg—Oldenbroek, Harderwijk en Nunspeet op de Veluwe liggen aan de spoorlijn Amersfoort-Zwolle. Ik laat de handremmen van mijn rijwiel vervangen door velgremmen. De tramwagens waren volgepropt met passagiers.

SCHRIJFOEFENING 5c.

Hij droeg een rouwband om den arm en een rouwcocarde aan zijn pet; zijn zusje droeg een rouwjurkje. De touwmarkt was heden abnormaal slapjes. Dat kind verjaart morgen, zal ik het een bouwdoos geven. De gaten voor de oogen van den sneeuwpop (sneeuwman noemden de jongens hem) waren met een staafje eboniet ingestoken, de oogen waren stukjes steen. Een indrukwekkende stilte heerschte, toen de Burgemeester de brave luidjes van de omliggende plaatsen toesprak, daarna werden eenige psalmen gezongen. Een pelgrim is een bedevaartganger. U oordeelt verbazend objectief en behandelt de zaak vrij onbarmhartig. Een lachje zweefde om haar lippen. Je haalt mij de woorden uit den mond, figuurlijk, wel te verstaan. Een anjer is een prachtige bloem. Vraag moeder eens waar mijn baljurk gebleven is, ik zoek er naar. Dat springtouw kreeg ik voor mijn verjaardag. De Schelde loopt door Belgisch grondgebied en mondt in de Noordzee.

SCHRIJFOEFENING 5d.

Zal ik bruinbrood of wittebrood voor je snijden? In plaats van met kunst- en vliegwerk, ware het doelmatiger geweest deze zaak nauwkeuriger en zorgvuldiger te behandelen. Wat is een trawler? Haar wufte manieren hinderen mij geweldig. Hebt u weleens van dum-dum-kogels gehoord, mejuffrouw? Neen, is dat weer iets nieuws? Dwingt niemand sterken drank te gebruiken. Selma is een meisjesnaam. Het zangboek van onze vereeniging en mijn atlas zijn dingen, die ik ongaarne ter leen geef. Hebt U hanggas of electriche verlichting? Die ringbaard kleedt je afgrijselijk; dat beweert men vrij algemeen. Wat is die giraf een langnek en wat een langpoot, gilde het kereltje. Breng dien langharigen hond eens hier. „Omringt U met „Stenografie”, raadt de heer Groote aan. Onze club heet „Zanglust”. Dat vereischt een langdurige studie. Een matras met springveeren noemt men wel eens springbak. De kinderen trokken juichend en jubelend, voorzien van gekleurde paascheieren, naar de Paaschwei.

ZESDE AFDEELING.

Voor ch als in chef gebruikt men *E*

Voorbeelden: *Eg, Ee*

Wanneer sch gevolgd wordt door r, dan valt de ch weg.

Voorbeelden: *z, zr*

X = *z* (van onderen spits, omdat dit teeken eigenlijk

samengesteld is uit ks, aldus: *z z z*

Voorbeelden: *B, Bg*

Y = *λ* ij = *—*

Voorbeelden: *Y, Yg* *ij, ijg*

(In het eerste voorbeeld kan y ook vervangen worden door i, in welk geval de verbinding met m natuurlijk geen lus vormt. Waarom niet?)

Volgen klinkers, die in dezelfde richting geschreven worden, op elkaar, dan worden ze gescheiden, door de pen even uit de schrijfinrichting naar links te bewegen. (Officieele tekst van den regel). Door deze beweging ontstaat het z.g. **scheidingssteeken**.

Voorbeelden :

geacht = *A*, beoordeelen = *—*

koffieimport = *—*

Opmerking: Lange en korte e, a en o worden beschouwd als dezelfde (nl. opgaande) richting te hebben, vandaar het scheidingssteeken in woorden als geëerd, beoordeelen, waar de eene klinker kort en de andere lang is. *) **)

Wanneer alleenstaande letters beginletters van personen-namen zijn, dan worden ze afzonderlijk geschreven.

Voorbeeld: A. G. Jansen = *A G J*

Ter onderscheiding van g, schrijft men hier een lange a.

*) In woorden als geïnd, waar de klinkers van richting verschillen, zou dus volgens deze uitlegging geen scheidingssteeken gebruikt mogen worden. In de praktijk echter beschouwt men het scheidingssteeken vaak tevens als de vervanger van het deelsteeken in gewoon schrift, een opvatting, die er toe leidt, dat ook in geïnd. Aegeïsche Zee, een scheidingssteeken gebruikt wordt.

***) Reeds is gebleken, dat het niet noodig is f en v, z en s, ch (als g) en g, k en q, c en s of k, korte en lange u, ei en ij te onderscheiden. Is het echter in zeer bijzondere gevallen, zooals bij het schrijven van eigennamen, enz. gewenscht, dan kan men deze letters onderscheiden door: f, z, ch en q dikker te schrijven dan v, s, g, en k; boven s of k een punt te plaatsen om c, het eerste haaltje van de u schuiner te schrijven, om lange u en van ei de i-lijn te verlengen, om ij aan te geven.

Nadrukkelijk zij er op gewezen, dat deze onderscheidingen voor de gewone practische stenografie van geen waarde zijn.

Andere alleenstaande letters (verkortingen) worden aan elkaar geschreven.

Voorbeeld: km, m.a.w, enz.

LEESOEFFENING.

(De letterhoogte wordt voortaan kleiner, waardoor men zien kan, dat Stenografie Groote niet afhankelijk is van een schrijflijn. Als men slechts zorgt, dat de verhouding der letters juist is, kan men de grootte van het schrift naar goedvinden bepalen. Opgemerkt dient echter te worden, dat zoowel te groot als te klein schrift af te keuren is).

VRAGEN:

- 1) Hoe geeft men de ch aan in mensch, kachel, schrik, chef?
- 2) Waarom kan in **schr** de **ch** wegblijven?
- 3) Waarom moet in „mensch” de **ch** wegblijven?
- 4) Is het **ch**-teeken als in „**chef**” een groepteeken?
- 5) Waarom mag in „**doosje**”, „**origineel**” en „**kachel**” geen **ch**-teeken worden gebruikt?
- 6) Mag **x** een lus vormen met een volgende ophaal?
- 7) Welke twee verschillen zijn er dus tusschen **x** en **ch**?
- 8) Vormt de **y** in „**gymnasium**” een lus met de **m**?
- 9) Vormen **e** en **i** in „geïnd” een scheidingsteeken?

SCHRIJFOEFENING 6a.

Mijn vader wordt chef in een machinefabriek. „Max Havelaar” is de titel van een beroemd werk van Multatuli. Kantippe was de lieflijke wederhelft van den grooten Socrates. Een douche is een stortbad. Een yard is een Engelsche lengtemaat. Kent U uit de algemeene geschiedenis den naam Xerxes nog? Ik zou graag geplaatst worden op het kantoor van een exportfirma of een expeditie. Manchetten zijn soms vreeselijk hinderlijk. Yes beteekent ja, eye beteekent oog en joy vreugde. Is er verschil tusschen een gymnasium en een lyceum? Geachte Heer, hiermede hebben wij het voorrecht U te melden, dat Uw geëerd schrijven nog juist bijtijds kwam,

om te verhoeden, dat de bewuste quitantie alhier geïnd zou zijn. Wij beamen een beetje voortvarend te zijn opgetreden, doch beoogden een spoedige afdoening. Met vriendelijke groeten: M. Helmpruis en K. M. Lansworp. Dubii is de tweede naamval van het woord dubius. De verkortingen H.G. (voor Hectogram) en nl. (voor namelijk) komen ook in het gewone schrift voor. Lust u graag Yoghurt?

SCHRIJFOEFENING 6b.

De Liimfjord ligt in Denemarken. IJst is een plaatsje in Friesland. Als men in schrijven, schrikken enz. ch weglaat, is het gevaar voor verwarring belangrijk minder, dan wanneer men ch wegliet in schijven, schikken, enz. Bezoek je de H.B.S. of de U.L.O. school, m.a.w. geniet je M.O. of L.O.? De heer Dr. Y. Q. Vluten-Prachtijn is verloofd met Mejuffrouw Mr. F.Z.A. Con. Een gouden ring is een dure liefhebberij. Zij schrokken hevig. Zijn ouders zijn ongerust, omdat zij met de eerste post geen brief uit de academiestad en ook geen telegram ontvangen hadden. Zou zijn zenuwachtigheid hem zoodanig parten hebben gespeeld, dat zijn pogingen daardoor faalden? Hij is zeer prikkelbaar. Vlugheid bij de behandeling der begroting is aanbevelenswaardig. Majesteit is de titel van een koning of koningin. Exellentie, die van een hoogwaardigheidsbekleeder. Verbindingen als bh, hb, jg, hk, hw, jh, hd, jf, jb, hf, jd, hj, ngr, jk, jw, uj, hr, lj, hl, jr, ngw komen zelden voor, althans in het Nederlandsch. H.B. is hoofdbestuur. Hij is plotseling weggehoud. Men noemt de Hollanders wel eens de Chineezen van Europa. Vexatie beteekent kwelling. Yankee is de scheldnaam voor een Amerikaan.

TWEEDE GEDEELTE.
HET VERKORTE SCHRIFT.

ZEVENDE AFDEELING.

Wij onderscheiden vrije- en vaste verkortingen. Vrije verkortingen zijn verkortingen volgens regels, vaste verkortingen zijn gegeven voor bepaalde woorden.

De volgende vaste verkortingen moeten **grondig bestudeerd** worden. Men legge van alle vaste verkortingen een lijst aan, waarin men de verkortingen kolomsgewijze onder elkaar schrijft met het woord in gewoon schrift in de kolom er naast. Men bedenke, dat de verkortingen alleen dan voordeel opleveren, wanneer ze **oogenblikkelijk** kunnen geschreven en gelezen worden. Indien men over een verkorting moet nadenken, levert ze, begrijpelijkerwijze meer nadeel dan voordeel op.

Ik, mij(n), jij(e), hij, wij, gij, zij, bij, van, dan, zal (zult zullen), zou(den), wil(willen, gewild), heb(ben), had(hadden, gehad), word(worden, geworden), werd(en), is, was, (waren) zijn (werkwoord en bezittelijk voornaamwoord), om, hem, ons(onze), het, te, dat, wat, goed, groot, in, en, op, kan(kunt kunnen), kon, aan, heeft, de, zeker, ver, voor, daar, door, maar, hier, haar, uit, (geuit); lijk, heid, ing, je (na medeklinkers tje).

In Stenografie (zelfde volgorde): *

Handwritten stenographic symbols for the words listed above, arranged in three rows.

Voorbeelden der uitgangen:

vroolijk = *2*, traagheid = *vh*, poging = *sh*

kuiltje = *2*, straatje = *vh*

Opmerking:

De verkortingen voor **ons** en **de** zijn natuurlijk **ophalen**.

*) De 12 verkortingen, welke de ontwerper geeft in zijn leerboekje „Stenografie voor Iedereen” zijn:

Handwritten stenographic symbols for the 12 words mentioned in the footnote.

De verkorting voor **ing** wordt ook gebruikt, wanneer het geen achtervoegsel is, b.v. in ring *ing*

De verkorting te(n) wordt meestal niet gebruikt in samenstellingen (tevreden).

De verkorting voor had, heb, om en hem, hebben van boven een **lus**, niet een kring, dus *l* en niet *o*

Vaste verkortingen mogen ook in samenstellingen wor-gebruikt, zelfs als het woord de oorspronkelijke beteekenis verloren heeft, mits de duidelijkheid niet in de knel komt. Zoo mag b.v. de verkorting voor „aan” ook gebruikt worden in aantal, echter niet in maan; „in” wèl in insect, maar niet in kind, spin, enz.

Uit het bovenstaande lijstje van verkortingen blijkt:

1e. dat, behoudens in de later te leeren gevallen, geen verschil wordt gemaakt tusschen enkel- en meervoud, dus ook niet in gaan *g*, zingen *z*, zien *z*

chauffeurs *ch*

Indien het meervoud niet uit den zin blijkt, geeft men dit aan door n of s.

2e. Dat het deel van het woord, dat in de verkorting overblijft, op dezelfde plaats staat als in het onverkorte woord. Vgl. de verkortingen voor het, word, om, hem, enz.

Komt een verkorting echter in een samenstelling voor, dan wordt ze geschreven, waar het voorafgaande eindigt, zonder dus op de oorspronkelijke plaats der verkorting te letten.

Voorbeelden: om = *o*, hierom = *o*

op = *o*, voorop = *o*

Steeds moet voorkomen worden, dat, als gevolg van het verkorten, 2 klinkers na elkaar komen.

Voorbeelden: daarop = *o*, maar daaraan =

o, daarin = *o*

Opmerking:

Het spreekt van zelf, dat in woorden als aëroplane, theater, enz., de 2 klinkers na elkaar geschreven moeten worden met het scheidingsteeken. Waarom?

De letter w wordt na de U altijd weggelaten.

Voorbeelden: blauw = *bl* juweel = *ju*

zenuw = *znu*

Nk wordt gewoonlijk geschreven als ng

pronk = *pnk* plank = *plnk*

Hoe schrijft men nu flink?

D en T worden aan het eind van een woord weggelaten, als ze voorafgegaan worden door een medeklinker of door een i*).

Voorbeelden: *flnk*, *plnk*, *stnk*

Wanneer d en t wegvallen aan het eind van een woord, moeten deze letters ook wegblijven, als dat woord voorkomt in een samenstelling.

Voorbeelden: *lnd* = land, *lndhs* = landhuis,

lndgd = landgoed.

Opmerking: Van stok, partij, enz., waar t wel na een medeklinker staat, echter niet aan het eind van het woord of in een samenstelling daarvan, is van weglaten der t natuurlijk geen sprake.

*) De officieele tekst van den regel luidt: „D en T worden weggelaten aan het eind van een woord na een medeklinker en na de horizontale lijn, terwijl wij na de opgaande lijn dit doen, in dikwijls voorkomende woorden.”

In dit werkje zijn van deze „dikwijls voorkomende woorden” enkele onder de vaste verkortingen opgenomen.

Verkorte woorden behouden hun verkorten vorm, ook als een uitgang of een achtervoegsel volgt.

Voorbeelden: landing = *lndng*, grachtje = *grchtj*

scheiding = *schjdng*

Vervoegings- en verbuigingsuitgangen worden in den regel weggelaten.

Voorbeelden: mijn(e), de(n), die(n), doe(t), gaa(t).

Ook de verbindings s kan wegblijven, b.v. hongersnood slagersknecht.

Verkortingen, die men in Latijnsch schrift gebruikt, (d.w.z., b.v., m.a.w., enz.) kunnen ook in Stenografie worden toegepast.

Alleenstaande letters worden onderstreept, als verwar- ring met vaste verkortingen mogelijk is.

LEESOEFENING.

Handwritten stenographic practice on ruled lines, showing various abbreviations and combinations of letters.

VRAGEN:

1. Hoe verklaart ge de verkorting van nk tot ng?
2. Wanneer valt w weg en wanneer d en t?
3. Wanneer moet het meervoud worden aangegeven?
4. Hoe verklaart gij, dat in stok de t niet mag wegvallen, doch in kostje en posthuis wel, hoewel in geen van deze woorden de t aan het eind van het woord staat?
5. Waarom worden de verkortingen voor de woorden word en heb niet op de lijn geschreven?
6. Waarom worden de verkortingen voor de woorden is en uit niet op de plaats geschreven, waar zij ook in het onverkorte woord staan?
7. Welke opeenvolging van letters mag door het verkorten niet veroorzaakt worden?

SCHRIJFOEFENING 7a.

Dat is een beetje verdacht, vind ik. Het was onze schuld niet. Zijne Hoogheid heeft verklaard, dat hij jou zeker niet verdenken zal. De ligging van dat huisje is best, daardoor heb je er een heerlijk uitzicht op de omgeving. Het is nu tijd voor ons geworden om heen te gaan. Doe dat gangraam dicht, het tocht hier. De vertaling van die boeken is goed. Wat was dat een vrolijk momentje. Wij werden bij onze aankomst verwelkomd op het perron. Ik zie daarin niet het nadeel, dat jij meent er in te zien. Heeft U een postbox? Het koninklijk paleis staat op een groot plein. Het volk omringt den vorst. Zinking is een oud woord voor verkoudheid. Dat zou zeker een flink winstje kunnen worden. Het zal op den duur terecht kunnen komen. Mijn tegoed bij die bank was niet groot. Die man lijdt aan drankzucht. De drinkbak voor het vee was in reparatie. Na de landing van de boot ging de vrouw direct van boord, ze had in de hoop verkeerd, een familielid te zullen treffen, om haar af te halen. Wij denken er niet aan, een uitbreiding aan onze zaak te geven.

SCHRIJFOEFENING 7b.

Hij heeft van verbazing geen klank geuit. Ik heb de aandelen niet willen verkoopen, toen ik ze goed van de hand kon doen, nu zal ik er een massa geld op verliezen. U zingt een leuk liedje. Ik zou bijna denken, dat er een opstand op til is. Dat trok direct mijn aandacht. Voordat hij in functie trad, liet zijn patroon hem een snelheidsproef in het stenografeeren afleggen. Het kind is aan het schooltjespelen. Hij wil hebben, dat ik die taak alleen verricht. Kom je vanmiddag bij mij oploopen? Je kunt haar aanzien, dat de scheiding haar leed doet. Dat is een te kwaad goedje, om er mee te spelen. Zijn uitspraak van het Fransch is bar slecht. Wie een hond wil slaan, vindt meestal een stok. De maaltijd ving om 6 uur aan. De tochtdeur sluit slecht. Van dat portretje laat ik een vergrooing maken, weet jij het adres van een prima fotograaf, die dat niet te duur zou kunnen doen? Dat is een uitdrukking, die mij niet aanstaat. Wij klommen op den top van de krijtrots. Die uiting van spijt had ik verwacht. Ik kon den trein het best zien voorbijkomen op het moment, dat de machinist de vaart wat inhield bij het blokhuis; de snelheid was toen om en bij de 35 km. Hij heeft dat drankje ter opwekking van den eetlust. Tenzij jij daaraan bijtijds denken kunt, voorzie ik daarvan een ramp.

ACHTSTE AFDEELING.

De toonlooze eind- en tusschenlettergrepen **de(n)**, **te(n)**, **der**, **ter**, **del**, **tel**, **dend** en **tend** verliezen **na een medeklinker de d of t**.

Voorbeelden: leefde(n) = , dokter =

mantel = , moordend =

Wanneer bovenstaande toonlooze uitgangen **OP EEN KLINKER VOLGEN**, dan valt de **stomme e** weg. Waarom niet de d of t?

Voorbeelden: praten = , moeder =

zadel(en) = , rijden = , ziedend =

Opmerking: Van het laatste woord mag de d na de i niet wegblijven, omdat deze d niet aan het eind van het woord staat.

Daar van woorden als hoogte, leefde, enz. de d en t wegvallen, moet de **stomme e** in die woorden **uitgesproken worden als de of te**. In de woorden hooge, leve, enz. zal dus de toonlooze e niet geschreven kunnen worden. Derhalve:

De toonlooze eind- en tusschenlettergrepen e(n), er, el, end, verliezen de stomme e.

Voorbeelden: leve = , geven =

kever = , wissel = , lachend =

Opmerking: Van bevel mag de e niet wegblijven, omdat er dan natuurlijk geen sprake is van een toonloozen uitgang.

De n mag alleen wegblijven in een toonloozen uitgang, als ze aan het eind van het woord staat, zooals in geven, handen, laten, enz.

In de uitgangen van het tegenwoordig deelwoord end, ende, tend, tende blijft de n dus.

zingen = z , zingend = z , zingende = z

achten = h , achtend = h , achtende = h

vlotten = h , vlottend = h , vlottende = h

De **woordjes** der, des en ter worden niet verkort, omdat het geen toonlooze uitgangen zijn.

Voorbeelden: der, des, ter

Résumé.

Toonlooze uitgangen (en tusschenlettergrepen als in makelaar);

die **niet** beginnen met d of t, verliezen de stomme e;

die **wel** beginnen met d of t, verliezen na een medeklinker den medeklinker (d of t), na een klinker, den klinker (toonlooze e).

De toonlooze uitgangen ste, ster, stel, enz. verliezen de t.

Opmerking: Men richt zich steeds naar den gesproken niet naar den grammaticalen uitgang. Van handen b.v. verkort men de uitgang **den**. Hier wordt dus verschil gemaakt tusschen enkel- en meervoud, in afwijking van den regel gegeven op blz. 31.

Men verkort dus de **gesproken** uitgangen:

e	)	door ze weg te laten
en	)	
er	tot r	
el	„ l	
end	„ n	
ende	„ ne	

Na medeklinkers.

Na Klinkers.

de	en te	)	tot e ;	tot d, t, of men laat ze weg
den	„ ter	)		
der	„ ter	„ er ;	„ dr en tr	
del	„ tel	„ el ;	„ dl „ dl	
dend	„ tend	„ en ;	„ dn „ tn	
dende	„ tende	„ ene ;	„ dne „ tne	

Uit het bovenstaande volgt, dat d en t wegvallen, **aan het eind van een woord** na een medeklinker en na een i; **in een toonlooze uitgang alleen** na een medeklinker.

Stomme e valt weg in toonlooze uitgangen, die **niet** met d of t beginnen **altijd** en in toonlooze uitgangen, die wel met d of t beginnen, **alleen als ze volgen op een klinker**.

Wij hebben gezien, dat wanneer als gevolg van het verkorten 2 klinkers na elkaar komen, wij door tusschenvoeging van een medeklinker, deze opeenvolging vermijden. Indien men nu de keuze heeft tusschen 2 medeklinkers, dan kiest men dien, welke de duidelijkheid het grootst maakt.

Voorbeelden: ver = h , der (toonl. uitg. na een me-

deklinker) = h verder = h , ver = h

zeker = h , verzekeren = h

Eigennamen worden niet verkort. In den naam Gelderen b.v. worden zoowel de d als en geschreven.

Om bijzondere nadruk op een woord te leggen wordt het onverkort geschreven. Ook kan men een zoodanig woord onderstrepen.

LEESOEFFENING.

[Handwritten practice text on ruled lines, showing various words and their abbreviations, such as 'der, des, ter, den, de, del, dend, dende' and their corresponding abbreviations.]

VRAGEN:

1. Wanneer vallen d en t weg, wanneer de stomme e en wanneer de n?
2. Wordt van model en vertel d, t of e weggelaten? Waarom (niet)?

3. Welke van de volgende woorden worden verkort en hoe: hooger, liever komen, diepte, leefde, klaptten, magere, reisden, mode, model, mantel, praten, wissel, kapen, kappel, kappelletje, bakker, verver, verwèn, handel, wanden, smadelijk, makelaar, kansel, ekster, moeder, schateren, kosten, lachend, moordend, moment, biedend, denkend, rustende, rijdende, lusteloos, ratelende, loonend, leiding.

SCHRIJFOEFENING 8a.

Dat is mosterd na den maaltijd. „Leve de Meester”, riefen de kinderen in koor en ze meenden het heusch. Graaf niet zoo in die vuile aarde, je handen worden roetzwart. Het jongetje grabbelde in het duister naar zijn pennemesje. Het viel niet makkelijk dat te laten. De hemel geve, dat het goed afloope, ik vrees anders het ergste. Mijn beide dochters willen een mantel van dure zijde hebben. Ze denken er niet aan, dat ze een vader hebben, die het geld niet voor het oprapen heeft. Ze oefenen dagelijks om op snelheid te komen. De arme zieke stakkerd kernde erbarmelijk. Sommetjes aangaande wissel-trekking geven bij het handelsrekenen vrij wat moeite. Mijn zomergoed hangt heerlijk in de kast; de koude is van dien aard, dat ik het best missen kan. Het schip is in zinkenden toestand.

SCHRIJFOEFENING 8b.

„Hoogachtend” vindt gij bijna op elken brief; de meesten van degenen, die de uitdrukking neerzetten, meenen er geen zier van; ze denken er meestal niet aan, de persoon naar wien de brief gaat, hoog te achten. Langs allerlei omwegen trachtte hij mij erin te laten loopen. Ik heb je nu duidelijk mijn meening gezegd, je kunt nu tenminste weten, wat je aan mij hebt, kom mij nu niet morgen midden in de grootste drukte, opnieuw hinderen. Het moordende klimaat van die landstreek sloopte zijn krachten in die mate, dat de dood hem nabij scheen. Is het woord „handel” mannelijk of vrouwelijk? Een groote lap fluweel is tamelijk duur; juweelen zijn duurder. De verbouwing zou aanvankelijk verricht worden door architect Scholten. Ik heb hem nu al zoo vaak (in figuurlijken zin) op de vingers getikt, dat het mij gisteren al de keel uithing; vandaag vind ik zijn optreden vrij wat ergerlijker.

SCHRIJFOEFENING 8c.

Indien soldaten aan het muiten slaan, maak je dan gauw uit de voeten. Met looden schoenen stapten ze naar den tandarts toe. Het leven, dat jij leidt en dat je zusters en broertjes leiden, staat me lang niet aan. Zal de makelaar dien wissel willen innen? De dood heet in den volksmond „Magere Hein”.

Thuiskomende vonden zij de heerlijkste schotels op tafel, ze hadden honger en gingen direct aan den maaltijd. Eet smakelijk, waarde vrienden. Dat jongetje kan soms wat lief zijn, vroeger was het erg stout. Kent gij Longwy? Ja, zeker, ligt dat niet in Frankrijk? Wat is een mijt? Is dat niet een diertje? Is die visch heusch levend? Boter speelt een groote rol in elke huishouding. Wil je dien muur wat afbikken? Zadel drommels gauw mijn paard, ik wil direct uitrijden. Al pratende letten ze niet op, dat ze te laat zouden komen. Een woedende stier zal ik liever niet een rooden lap laten zien, ik had dan kans, dat hij honderdmaal woedender werd. Gaan Uw broeders ook mede in den oorlog? Heden gaat mijn jongste broer en morgen de oudste. Ze zijn beiden officier geworden. Zijn moeder was lijdende. Zachte heelmeesters maken stinkende wonden. Wat een bijtend goedje is dat. Zij was in een goede stemming. In afwachting van wat komen zou, waren mijn vader en moeder kalm gaan zitten, toen begon mijn jongste broer een speech af te steken. We hadden het niet gewild. Ziedende van toorn wilde hij de badenden uit zijn vischwater jagen.

NEGENDE AFDEELING.

Voorvoegsels: on, ont, her, mis, dis, sub, inter (intro), samen. con.

on, ont, her, mis, dis, sub, inter, con

Achtervoegsels: baar, schap, matig, zaam, rijk (keurig), ion, ig (dig, tig), een (uitgang niet het lidwoord).

baar, schap, matig, zaam, rijk, ion, ig, een

De voorvoegsels be en ge worden verkort tot *e* voor een medeklinker.

Voorbeelden: gevaar = *g*, betalen = *e*

Voor een klinker worden be en ge verkort tot *b* en *g* *).

Voorbeelden: geacht = *h*, beoordeelen = *st*

*) Ook kan in dat geval be en ge wegvallen, hetgeen echter minder duidelijk is en daarom geen aanbeveling verdient.

Wanneer be en ge niet aan het begin van het woord staat, wordt het weggelaten *).

Voorbeelden: ongeveer = *pe*, misgerekend = *Loz*
kromgetrokken = *zfo*

In woorden als ongeacht, onbeïnvloed, waar het weglaten van be of ge zou veroorzaken, dat 2 klinkers na elkaar komen, worden be en ge verkort tot b en g.

Voorbeelden: *Me*, *zfo*

N.B. Men lette op het verschil tusschen ongezien = *pe* en onvoorzien = *pe*

LEESOEFFENING.

*tegenwoordig de ziele van de menschen is
tegenwoordig de ziele van de menschen is
tegenwoordig de ziele van de menschen is
tegenwoordig de ziele van de menschen is
tegenwoordig de ziele van de menschen is
tegenwoordig de ziele van de menschen is
tegenwoordig de ziele van de menschen is
tegenwoordig de ziele van de menschen is
tegenwoordig de ziele van de menschen is
tegenwoordig de ziele van de menschen is*

VRAGEN:

1. Waarom worden be en ge voor een klinker niet verkort tot e?
2. Waarom kan voor „aan” en het achtern. baar, „ik” en het achtern. rijk (keurig), „dit” en het voorv. dis dezelfde verkorting gebruikt worden?
3. Hoe schrijft ge de volgende woorden?
gedacht, ongedacht, belast, onbelast, geëffend, ongeëffend, beamen, omgeving, ontzaggelijk, ondragelijk, ontevreden.

***) Een verouderde en vrijwel in onbruik geraakte verkorting is het weglaten van andere voorvoegsels dan be en ge, als ze niet aan het begin van het woord staan, met voluit-schrijven van het eerste voorvoegsel. (Onvertaald werd dan ontaal, onbetaald echter otaal).

den, ontzagwekkend, oneerlijk, vergissingen, veredelen, misdeelden, misbruikt, disponeeren, disagio, subcommissie, subsidie, subaltern, interpoleeren, introductie, samengaan, samenstellen, samenaarden, verergerde, concept, verder, rekbaar, verdediging, verdedigbaar, rekenschap, wetenschappelijk, regelmatig, schaduwwijk, kieskeurig, plantaardig, station, prachtig, verschrikkelijk, traagheid, poging, ineengeschoven, uiteengezet, onomkoopbaar, sensationeel, onoplettend, verdraagzaam, groeizaam, maatschap. (Dit woord wordt ook gebruikt voor maatschappij.)

SCHRIJFOEFENING 9a.

Bezint eer gij begint. De interpellatie afgelopen zijnde, ging de minister opgewekt huiswaarts. Wij beamen dit niet, aangezien Uw beoordeeling te oppervlakkig, niet diepgaand genoeg is. Het doel dat hij beoogde, in oogenschouw genomen, is die manier van handelen niet zoo verkeerd; goed opgevat is de zaak in elk geval niet. In ongeveer 50 pCt. van al die ziektegevallen veroorzaakt infectie de verbreiding. U hebt leelijk misgerekend; wat U uitgevonden hebt is nl. niet nieuw en niet doelmatig. Ik zou bijna vergeten hebben mij van de oprechtheid en geloofwaardigheid van die persoon te vergewissen. Op dit plekje is verleden jaar een ontzettend ongeluk gebeurd. In de krant staat een griezelig nieuwtje. Er zijn twee oude menschen wreedaardig vermoord, de lichamen waren afschuwelijk verminkt; het is gewoon ongeloofelijk, dat menschenhanden in staat zijn zoo een verschrikkelijken gruwel te bedrijven. De zitting werd heropend, de verdediger hervatte zijn afgebroken pleidooi en betoogde verder, dat de opgelegde straf hem ongewoon zwaar leek. De beklagde herademde. Je kunt aardig wat voedsel verorberen, waarde vriend. Gedurende een oorlog worden in neutrale landen de soldaten van strijdende legers geïnterneerd. Om het regelmatige verloop der debatten te bevorderen, zal geen uitgebreide discussie worden toegelaten. Hoe opgewekt ging hij naar het examen, hoe teleurgesteld keerde hij huiswaarts, toen hij vernomen had afgewezen te zijn.

SCHRIJFOEFENING 9b.

Zijn mededeelzaamheid wekte den spotlust van het talrijke gezelschap op. Men vond zijn verhalen niet belangwekkend genoeg. Alle bruggen waren stelselmatig opgeblazen. Eerlijkheid is een rekbaar begrip voor sommige leden onzer samenleving. Hij heeft om verlenging van zijn verlof verzocht en nu is hem onbepaald verlof toegestaan. Hij wilde niet onbezonnen handelen en liever nauwkeurig zijne berekening maken, alvorens de Maatschappij van zijn plannen op de hoogte

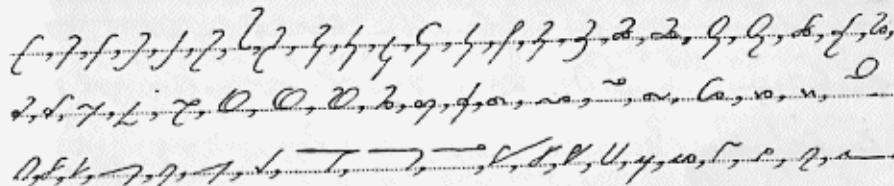
SCHRIJFOEFENING 10b.

Haar klankrijke stem en haar prettige omgangsvormen bezorgden haar de sympathie van het gansche gezelschap. Ik weet hier ook den weg niet, ik zal die tramrails maar volgen. Ik dank U zeer voor Uw vriendelijke opmerking. Uit het hoofd leeren is een ding, dat niet elkeen kan, dat vereischt immers een goed geheugen en bovendien heeft niet elk mensch voldoende geduld daarvoor; voor sommigen eischt het van buiten leeren soms bovenmenselijke inspanning. De maatschappij heeft de aandeelhouders bijeengeroepen om hun oordeel te vernemen aangaande de nieuw ingestelde regelmatige dienst, ter vervanging van de vroegere, die niet voldeed. Jij bent nog banger uitgevallen dan je buurman. Het is merkwaardig hoe sommige lieden schijnbaar ontoegankelijk zijn voor redeneeringen. Hij merkt instinctmatig, dat hij niet verder kan gaan. Het is tamelijk moeilijk om in een betoog het leerzame op den voorgrond te doen treden. Leesbaarheid is een der allervoornaamste eischen, die men aan een goed systeem Stenografie heeft te stellen, m.a.w. een Stenografie is practisch onbruikbaar, indien zij snel geschreven niet gemakkelijk te lezen is. Het binnendringen van het buitenwater werd door het in allerijl ophoogen der dijken, tijdig voorkomen. Het bedachtzame optreden van den ingenieur bij het uitvoeren dier werkzaamheden wekte aller bewondering. Zou je kans zien, dit reuzenwerk te verrichten? Eerlijk gezegd, hoop ik er in te zullen slaan, maar het zal moeite kosten, dat kunt u denken. De vorm van Uw voordracht was uitstekend, U zoudt er best een boekwerk van kunnen samenstellen. Hij wilde graag samenwerken, maar ik zou het werk doen en hij zou voor het geld zorgen; daarvoor dank ik feestelijk. Er is geld genoeg. Hij heeft ons geen hoop kunnen geven, ook niet voor de toekomst. Wij waren te laat. Hij is bang, dat het aantal gegadigden voor deze functie al te groot is, zoodat onze kans al uiterst miniem is.

ELFDE AFDEELING.

Vaste verkortingen (vervolg).

met, zich, mag, spreek, grijp, steeds, moest, sedert (sinds), krijg, geenszins, hetgeen, dus, tusschen, omstandig, zooals, vooraf(gaan(de)), vooral, vraag, wijzen, wijken, blijven, blijken, klein, zeer, meer, weinig, eigen, einde, terwijl, dikwijls, kwam, slechts, reeds, prijs, linker, namelijk, onder, lijn, dadelijk, heel, herhalen, antwoord(beantwoord), als, behalve, gelijk, eerst, eens, eenig, half, iemand, iets, ieder, mogelijk, opdat, omdat, thans, terug, zulk, want, wel, welk, juist.

Opmerking: Met de klinkerverandering bij het verleden deelwoord der sterke werkwoorden wordt in Stenografie geen rekening gehouden: gekregen is ekg, gegrepen egp, enz.

Ter onderscheiding van „meer” verdient het aanbeveling „mijner” te schrijven, niet mr, maar mnr.

In de 6e Afd. is medegedeeld, dat men alleenstaande letters, die niet beginletters van personennamen zijn, aan elkaar schrijft. Indien nu verwarring met vaste verkortingen ontstaat, dan worden de aan elkaar geschreven alleenstaande letters onderstreept.

Voorbeelden: hl. = hl ; kg. = kg

LEESOEFFENING.

f r e g k e r a o r n p e r g s a s k r e g r e o r
 t y n e e y u r e c p p r e f o r u l l y r h y i o a n
 d e i a p e k k e c p k e e e d e n u p d u r a n a l y
 z a l d e d e g r e e n a p s c h a z e r p l o g r e z e r h y
 t e e t a p p r e c u u u e o e p o e u c i g
 v o r u e t o e e n v a e l l e g q u e c o s
 l c o g s m l g r e b e r d e d e z c e l l e p l o g r e l d t
 c u n t e p l e e t o e h z y e p p r e f o r u l l y r h y
 e l l e g r e t a t e l l e g r e z e r h y i o a n
 e e n n e z z e k e i n e i g z e d e p l o g r e z e r h y
 p h e z e r e v o e l l e u e t o e r e e d
 e e l l e g r e t a t e l l e g r e z e r h y i o a n
 e e n n e z z e k e i n e i g z e d e p l o g r e z e r h y
 e e l l e g r e t a t e l l e g r e z e r h y i o a n
 e e n n e z z e k e i n e i g z e d e p l o g r e z e r h y

SCHRIJFOEFENING 11a.

Half gekende verkortingen veroorzaken groot ongerief, ze werken remmend op de schijfsnelheid. Er is verband tusschen de verkorting onderling. Moest begint op oe-hoogte, teneinde verwarring met steeds te voorkomen. Grijp, prijs, krijg, wijs, blijf, blijf, verliezen ij, vooraf, vooral en zooals worden op de aangegeven wijze verkort, om te voorkomen, dat zij voluit geschreven moesten worden, ter vermindering van het scheidingsteeken. Vooral en vraag zijn voldoende onderscheiden, ook al lijken zij iets op elkaar. Zeer en meer verliezen niet den eindmedeklinker, omdat, als deze wegviel, ze „zee” en „mee” zouden worden. In eigen, einde, en weinig veroorzaakt de voorafgaande e van ei, dat de medeklinker door de lijn geschreven wordt. Namelijk is eigenlijk geen speciale verkorting, omdat als men de verkorting van dit woord uit het Latijnsche schrift gebruikt, men reeds de losse teekens aan elkaar geschreven zou hebben. Bij behalve en gelijk, geven de voorvoegsels van die woorden het geheele woord aan. De verkortingen voor als en eens zijn gebaseerd op de platte uitspraak van die woorden, ter onderscheiding van de verkortingen voor alles en eerst. De verwantschap tusschen omdat en opdat springt duidelijk in het oog. Ik grijp dankbaar de gelegenheid aan, om U thans eens nauwkeurig te kunnen zeggen, wat ik sinds lang voor U verzwegen heb. Laat ik beginnen met te mijner verontschuldiging aan te voeren, dat ik door verschillende omstandigheden geheel buiten mijn schuld, zoo weinig van mij heb laten hooren, hetgeen U spoedig zult kunnen begrijpen. U mag het mij niet kwalijk nemen, dat ik U op Uw vergissing gewezen heb, want bedenkt, dat het juist Uw beste vrienden zijn, die U Uwe feilen toonen. De stelselmatige vernietiging van Uw eigendommen was een wraakneming van iemand, die thans reeds eenigen tijd niet meer in leven is. U zult zich ongetwijfeld nog wel herinneren, dat Xaverius Yellow, die sedert 1901 niet meer bij U werkzaam is, zwoer, zijn ontslag niet ongewroken te zullen laten. U weet, dat, als zulk soort menschen een dergelijke bedreiging uiteten, ze niet rusten, voordat ze hun plan hebben uitgevoerd. U geeft zich daarvan te weinig rekenschap.

SCHRIJFOEFENING 11b.

Herhaaldelijk heb ik getracht hem te doen blijken, dat hij zijn voornemen moest laten varen. Onze langdurige onder-

handelingen hadden geen ander gevolg, dan dat hij zwoer bij zijn eigen hoofd, van geen wijken te willen weten. Sedert heb ik hem nog eens laten vragen, tegen welke voorwaarden, dan wel tegen welken prijs, hij U met rust wilde laten. Deze vraag heeft hem blijkbaar beledigd, want eerst na herhaald vragen, schreef hij mij terug, dat het eigenlijk geenszins in zijn bedoeling lag, mij onaangenaam te zijn en dat hetgeen hij van plan was te doen, eigenlijk slechts op U was gemunt, omdat U hem, althans, volgens zijn zeggen, gemeen had behandeld. Ten einde te toonen, dat hem aan mijn vriendschap juist heel wat gelegen was, deed hij een gelofte, niet meer op wraak te zullen zinnen. Het blijkt nu, dat hij, behalve een woordbreker, ook een volleerd misdadiger is, want het zal U nu wel begrijpelijk voorkomen, dat hij het is, die de talrijke verwoestingen heeft aangericht. Ze bevinden zich met mij in de akelige, netelige, positie niet te mogen doen, wat eigenlijk gedaan moest worden. Een goed begin is het halve werk, zegt een spreekwoord. Ik herhaal, dat ik niet kan zorgen juist tegen dien tijd terug te zijn, al zal het werkelijk zoo weinig mogelijk schelen. Het is al wel meer dan de helft, maar zooals ik U voorafgaande malen reeds dikwijls zeide, het is nog niet voldoende. Hadt dan liever eerst eens vooraf gevraagd, hoe U dat het beste had aangepakt, om er een dragelijk geheel van te kunnen krijgen. Het is vooral voor mij onprettig U dit te zeggen, omdat wij zulke goede vrienden zijn. Ik heb U reeds dadelijk gezegd, dat U op die wijze van zulk een werk geen eer kunt hebben, dus wijs ik U op het bekende spreekwoord: wie niet hooren wil, enz. Weet U op welke vraag ik het antwoord behoorde te geven: iemand kan al die vragen immers niet tegelijk beantwoorden. I aan het begin van een woord, wordt op normale hoogte boven de schrijflijn geschreven, om volgende medeklinkers op de lijn te doen eindigen (behalve de verkorting voor is, omdat daar niets op volgt), daarom wordt ook de o aan het begin van een woord onder de lijn aangevangen. Met looden schoenen gingen zij op weg naar den tandarts.

SCHRIJFOEFENING 11c.

Deze opgaaf is vrij goed uitgewerkt, er zitten slechts zeer weinige en dan nog wel tamelijk onbelangrijke fouten in. U hebt gelijk, de linkerbovenhoek is iets beschadigd. Welke maatregelen denkt U nu zoo dadelijk maar te treffen? Een ieder wachte zoo geduldig mogelijk, zoodra er iets naders

bekend is geworden, geschiedt daarvan openbare aankondiging. Ik spreek thans in ernst; het is uit tusschen ons, dus ik wil U niet meer zien. Wees nu wijs, want ik kan U wel meteen zeggen, dat mijn besluit onwrikbaar vast staat. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat ik er, tegen mijn gewoonte, later nog eens op terugkom; we zullen zien. We kunnen dus thans onze samenspreking wel als geëindigd beschouwen. Hij kwam dadelijk binnen, om zich te vergewissen, van wat er buiten zijn medeweten gebeurd was; hij gaf daarmede het beste bewijs van zijn onschuld, U kwam op een zeer geschikt moment, want ik had U juist willen laten ontbieden. Blijft U vanmiddag de wacht houden? Ik ben al zoo vaak gebleven, terwijl anderen er zich steeds afmaken, zoodat ik er weinig lust toe gevoel. Verleden week kwam U drie keer te laat, nl. op Dinsdag- en Woensdagochtend en Woensdagavond. Dat mag niet meer geschieden, opdat ge niet nog eens in conflict komt met den chef. Noch op mijn eerste, noch op mijn laatste schrijven heb ik eenig antwoord gekregen. Hij wordt verdacht, deze goederen op onrechtmatige wijze te hebben verkregen. U wijst dit kind te weinig op zijn gebreken; het eet b.v. met zijn linkerhand; het heeft dadelijk een antwoord gereed, voelt dikwijls den afstand niet tusschen zich en volwassener, terwijl het herhaaldelijk dingen zegt, die voor een kleinen jongen ongepast zijn, hetgeen voor vreemden zulk een onaangenaam gehoor is, dat men afkeerig van hem wordt.

TWAALFDE AFDEELING.

Vaste verkortingen. (Slot).

Algemeen, afdeeling, arbeid, argument, artikel, achter, echter, alles, altijd, breng, bracht, beter, denkbeeld, evenzoo, evenmin, evenzeer, evenals, eveneens, evenwel, zoowel, hoe-wel, eenigszins, enkel, zelf, hoofdzaak, noodzaak, help (hulp), geholpen), laatst, letter, middel, misschien, natuurlijk, niets, niemand, niettegenstaande (niettemin), oogenblik, zonder bijzonder, duidelijk, volstrekt, voorloopig, daarentegen, daarenboven, tegenwoordig, zelfstandig, ooit, wanneer, tot, doch (toch), den Heer(en), mijn(e) Heer(en).

Een bijzondere plaats of verbinding hebben: plaats, veel (evenveel), weer, nooit, moet, of, ofschoon, over, overal, waar, (waarin, waarom).

Handwritten shorthand notes for the first section, including various symbols and abbreviations.

Opmerking: Uit de laatste woorden blijkt, zooals in de 7e afd. reeds is medegedeeld, dat de oorspronkelijke plaats der verkorting, zoo noodig, vervalt in samenstellingen.

Verkortingen, die in het gewone schrift voorkomen (afd. voor afdeeling, ult. voor ultimo, enz.) worden in Stenografie ook gebezigd.

Ter voorkoming van verwarring met zeer, moet de l van veel een eindje van de v verwijderd gescheven worden.

De verkorting voor weer mag ook gebruikt worden in beweert en verweert, die voor waar ook in waarheid.

De verkorting voor letter is ler.

LEESOEFENING.

Handwritten practice exercises for the shorthand system, showing various symbols and their combinations.

Handwritten practice exercises for the shorthand system, continuing from page 50, showing various symbols and their combinations.

SCHRIJFOEFENING 12a.

Wij zijn thans tot het einde genaderd. Bijna alle vaste verkortingen hebben wij inmiddels gehad. Het is duidelijk, dat nu getracht moet worden het geleerde vlug te kunnen schrijven. Verkortingen half te kennen, werkt uiterst belemmerend op het werktuigelijk schrijven. Dit is zeer hinderlijk. Verkortingsbeelden moeten uitstekend in het geheugen worden geprent, anders vergooten ze het denkmoment bij het schrijven, hetwelk ze integendeel juist moeten verkleinen, omdat men over verkortingen, die men goed beheerscht, d.w.z. die men bij het hooren uitspreken oogenblikkelijk kan neerschrijven, niet meer behoeft te denken. Het verdient evenwel volstrekt geen aanbeveling, het is zelfs volkomen overbodig, om, wanneer gij geen zeer groote snelheid wilt verkrijgen, de geleerde verkortingen belangrijk uit te breiden en aan te vullen met zelf gezochte, evenmin als het noodig is een taxi te nemen, indien ge een half uur den tijd hebt om een weg af te leggen, waarover de tram slechts twintig minuten doet. Een werkkring, waarin men zelfstandig kan optreden, moet toch zeker wel te verkiezen zijn boven een waarin men geheel afhankelijk is. Ik breng U net zoolang bezoeken, totdat gij eindelijk mijn boek eens terug bezorgd zult hebben. Het middel is dan misschien wel erger dan de kwaal, want door het even zelf mee te nemen heb ik het weer terug. Ik wil echter beslist, dat U het mij eigenhandig terugbezorgt en nog wel onmiddellijk. Uw manier van optreden is werkelijk beneden critiek; ik vind het dan ook volstrekt niet aardig en denk er ernstig over U nooit meer iets ter leen te geven, althans voorloopig niet, ofschoon ik een dergelijke handelwijze nooit van U heb ondervonden. Ik beloof U, dat ik U het boek over eenige oogenblikken zal terugbrengen en ik zal beter zorgen U niet meer te ergeren. Het doet mij intusschen waarlijk leed, dat ik zoo nonchalant ben geweest; het zal nooit weer voorkomen, geloof mij, ik beloof het U plechtig. Zie het eerst nog eens een enkele maal door de vingers, want Uw bedreiging was spoedig geuit en zulk een zware straf heb ik toch niet verdiend; vooral niet omdat het de eerste, maar ook de laatste maal zal zijn, dat iets dergelijks gebeurt.

SCHRIJFOEFENING 12b.

Ofschoon Uw vriendelijke hulp mij bijna onmisbaar is geworden, meen ik toch ze niet langer te mogen aanvaarden. Ik dank U inmiddels allervriendelijkst. Ik heb n.l. overplaatsing gevraagd en gekregen. Naar welke plaats ik gedetacheerd zal

worden en wanneer ik overgeplaatst word, is mij echter nog niet bekend. Ik zal evenwel trachten zoo spoedig mogelijk er achter te komen. Gij hebt mij zoo best geholpen, dat ik nooit zal nalaten U overal aan te bevelen, onverschillig waar ik ook belanden moge. Kent gij misschien het woord plichtmatig? Zoudt U mij kunnen en willen zeggen, of mijn denkbeeld de overweging waard is, want niettegenstaande de groote moeite en opoffering, die het mij gekost heeft, wordt het door sommigen voorgesteld als absurd; ik heb daarentegen van andere zijde weer gehoord, dat er wel wat goeds in zit en nu acht ik U juist de aangewezen persoon, om een eindoordeel uit te spreken. Het is een netelige positie, waarin ik mij bevind. Aan Uw opinie hecht ik veel waarde. Uw denkwijze is spreekwoordelijk logisch en als U de zaak kalm overweegt, dan zult U zeker tot een conclusie komen. Op de afgesproken plaats en tijd was ik aanwezig, niettegenstaande de hevige plasregens, maar juist degenen, die er hadden moeten zijn, waren weggebleven, zonder eenig bericht te zenden. Desniettegenstaande heb ik nog niet met hen afgerekend. Zulk een beleediging laat ik mij niet welgevallen. Het blijkt altijd weer opnieuw, dat wie niet hooren wil, voelen moet. Vele menschen willen blijkbaar niet anders wijs worden, dan door schade en schande. U brengt mij daar op een lumineus denkbeeld. Niemand kan zich daarvan een denkbeeld vormen, zonder zich eerst van de verschillende kleine onderdeelen op de hoogte te hebben gesteld. De heer A. W. Groote, ontwerper van ons N. A. K., is secretaris van de afdeling Amsterdam van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen. Waar kan het geweest zijn, dat ik U ontmoet heb; ik weet zeker, dat het niet bijzonder lang geleden kan zijn. De uitzonderingen zijn daar om de regels te bevestigen.

SCHRIJFOEFENING 12c.

Hadt gij U kunnen indenken, dat de exploitatie van dit theater zoo winstgevend zou zijn? Welke is nauwkeurig de verhouding tusschen een yard en een meter? Evenals het vorig jaar zal onze collectie in uitgebreidheid die van onze concurrenten verre overtreffen. Het betere is de vijand van het goede. Rotschild is een geldmagnaat. Het was een denkbeeldig gevaar, waarin U zich dacht te bevinden. Waarom tracht gij niet door flink, krachtig optreden U er aan te onttrekken? Uw brief bracht mij nu juist niet bepaald een hoogst aangename tijding. Het was mij natuurlijk een waar genoegen te vernemen, dat Uw pogingen toch misschien nog niet geheel mis-

lukt zijn. Er is veel over dit onderwerp gesproken; het lijkt mij daarom beter er thans niet meer op terug te komen, of dacht U misschien, dat dit de zaak tot een goed einde zou kunnen brengen. Ik heb er waarlijk weinig hoop op, maar U moet natuurlijk Uw eigen zin volgen; ik wil U volstrekt niet te zeer beïnvloeden. De schadelijke invloed van sterken drank is overal duidelijk waarneembaar. Wilt U mij helpen, want zonder hulp wil ik mij aan deze onderneming liever niet wagen; de hoofdzaak is eigenlijk, dat ik de verantwoordelijkheid niet graag alleen wil hebben. Deze fraaie oorkonde was het laatste afgewerkte stuk, dat uit de handen van dezen algemeen geachten en geëerden kunstenaar tot het publiek is gekomen. Ofschoon ik geen oogenblik aan zijn oprechtheid heb getwijfeld, heb ik toch zijn hulp, zelfs zijn medewerking niet willen aanvaarden. Ik heb van niemand eenige bezwaren gehoord tegen deze regeling. Ik hoop dus, dat U nu mijn artikel spoedig zult kunnen plaatsen en wel in hetzelfde nummer, waarin de beoordeeling van mijn boek zal verschijnen. Als het moet, wil ik het nog wel eenigszins omwerken. In Zeeland bloeit de mosselcultuur. Mijn oudoom is een liefhebber van kamergymnastiek. Ik zou wel lid willen worden van een groot kamermuziekgezelschap. Het ontzettende spoorwegongeluk, dat bij Weesp heeft plaats gegrepen, heeft vele menschen het leven gekost. Niemand weet beter dan wij, dat zulk werk niet spelerwijze kan geschieden.

SCHRIJFOEFENING 12d.

Overeenkomstig Uw verzoek, zend ik U hierbij de gevraagde monsters. Wij zijn in staat U bij event. bestelling in drie achtereenvolgende weken telkens 100 wagons te zenden. Voorloopig lijkt het mij niet het geschiktste oogenblik om hem over deze zaak te interpelleeren. De wijziging van dat wetsartikel zal veel tijd van voorbereiding eischen, ofschoon de omstandigheden het doen voorkomen, alsof alles in een wip afgewerkt kan zijn. Ik ben genoodzaakt letterlijk alles zelf te doen. In dicht aaneengesloten gelederen rukten de troepen op; van den oever der rivier sloeg hij het schouwspel gade. Ieder nummer vormt een afzonderlijk geheel. Ofschoon hij zijn plicht niet doet, zooals het behoort, geef ik U toch in overweging er eens over na te denken of U voor dit bijzondere geval zijn verzoek misschien nog zoudt willen inwilligen. Allerlei wordt dikwijls verkort tot allei. Het is mij thans duidelijk geworden, waarom er tegenwoordig zooveel blunders worden gemaakt; deze coöperatie wordt namelijk op bijzonder zon-

derlinge wijze geëxploiteerd. Hij beweert wel, dat zulk soort abuizen overal voorkomen, maar ik heb het nog nooit bijgevoond, althans niet in een dergelijke mate als hier. Vooral dit laatste geval lijkt mij bedenkelijk. Langzaam maar zeker gaat hij zijn ondergang tegemoet. De bijeengebrachte gelden zullen tegelijkertijd gelijkmatig worden verdeeld. Is de zomertuin van dit koffiehuis reeds in gebruik genomen? Het is toch jammer, dat gij mij niet veroorloven kunt deze theorie in Uw tijdschrift te mogen verkondigen. Na hetgeen is voorafgegaan heb ik weinig lust het vervolg van dit tooneelstuk nog te zien; het is geenszins een stuk, dat met mijn smaak ook maar eenigszins overeenkomt. De hoofdprijs van deze verloting heeft mijn oom gekregen, die altijd zoo royaal tegenover ons is geweest. Ik was verheugd dat te vernemen, want daar zal ik vermoedelijk geen nadeel van ondervinden. Ik zal hem echter niets vragen, want dan wordt hij boos; misschien komt hij wel uit eigen beweging over de brug. Ik vind tenminste altijd dat men nooit te voorbarig moet zijn, daarmede kan men veel bederven en slechts weinig goedmaken.

SCHRIJFOEFENING 12e.

Afwachten is dus de boodschap. Evenwel acht ik het noodzakelijk hem te goed vriend te houden, dan heb ik de grootste zekerheid dat het zaakje marcheeren zal. Zou ik hem nog eens een bezoek brengen, dat kan, dunkt mij, toch geen kwaad. Ik zal nog wachten tot overmorgen, doch als ik dan nog niets van hem gehoord heb, ga ik hem eens opzoeken. Is het onder de tegenwoordige omstandigheden eigenlijk wel mogelijk, ooit een goede betrekking te krijgen? Zeker wel, waarom niet; evenals vroeger zal dit dikwijls bijzonder goed lukken. Het wil mij zelfs voorkomen, dat het nog beter gaat, dan in normale tijden, omdat er vele nieuwe industrieën zijn ontstaan. Voor de distributie van levensmiddelen is veel personeel noodig geweest, daarenboven was er door het gemobiliseerd zijn van een groot aantal mannen, dikwijls meer vraag dan aanbod. Men moet nooit stil blijven zitten afwachten of de dingen misschien vanzelf komen; men krijgt nu eenmaal letterlijk niets gedaan zonder moeite. Hij was niet krachtig in het aanvoeren van zijn argumenten; ze waren over het algemeen niet steekhoudend. De laatste loodjes wegen het zwaarst. Sinds ik U den laatsten keer gezien heb, is er veel voorgevallen. Uw familie is erg fortuinlijk geweest, moge het de mijne evenzoo gaan. Hoe komt het dat Stenografie zulk een geweldig hulpmiddel is voor bijna iedereen? Dit komt

omdat het in staat stelt, om een klank (die slechts één beweging van de **spraakorganen** vereischt), weer te geven in een haal, dus in één beweging van de **schrijforganen**, terwijl dit weergegeven in Latijnsch schrift meerdere halen vereischt. Daardoor wordt het mogelijk de klank evenzoo spoedig, dikwijls misschien nog spoediger, door letterteekens uit te beelden dan ze door den mond gesproken worden. Ieder die dus schrijft en zich van Latijnsch schrift bedient, beeldt elke klank uit door gemiddeld drie à vier halen; in Stenografie kunnen deze drie à vier halen even zooveel letters zijn en dus even zooveel klanken voorstellen. Daarom schrijft men zonder eenige verkorting met Stenografie reeds drie à vier maal zoo snel als met Latijnsch schrift, mits men ze even gemakkelijk gebruikt. Om dit echter te bereiken is oefening noodig, doch die heeft U ook noodig gehad, toen U als kind begon te leeren schrijven, om het te brengen tot de vaardigheid, die U daarin thans heeft. Niets is volmaakt, zegt een spreekwoord: ik zou hiermede geheel accoord kunnen gaan, indien ik tusschen „niets” en „is” mocht voegen: „BEHALVE HET „N.A.K.”! (Nederlandsch Alfabetisch Kortschrift).

HANDELSBRIEVEN.

1) Onderstaande brief bevat 530 lettergrepen.

AFDEELING: Machine-export A

Manchester, 21 April / 1918.

Den Heeren / Swalmen en Reisman.

ALMELO /

Mijne Heeren,

Door dezen heb / ik de eer U te berichten, / dat, ofschoon de omstandigheden / niet toelaten, dat wij onzen / vertegenwoordiger thans / naar het buitenland zenden, wij / U toch nog een gunstige / schriftelijke offerte kunnen / maken. Niet-tegenstaande de / buitengewone stijging / der grondstoffenprijzen, zijn vooral / onze betere merken slechts zeer / weinig in prijs verhoogd geworden / omdat wij, door talrijke / tijdige inkoop en een flinken / voorraad hebben kunnen / krijgen. Als gevolg daarvan / kunt U bij ons / beduidend / voordeliger koopen dan elders. / Zooals U natuurlijk wel / zult opmerken, zijn van onze / eigen artikelen slechts weinig / gangbare soorten, welke / wij tot onze spijt binnen / afzienbaren tijd niet zullen / kunnen aanvullen, verkocht, terwijl / van de machine-onderdeelen, die wij zelf niet vervaardigen, / zooveel is opgeslagen, / dat aan vrij groote navraag / kan worden voldaan. Uw vrees, dat / de zendingen thans misschien te / lang onder-

weg zullen blijven / is ongegrond gebleken; / tengevolge van een bijzondere / vergunning, worden onze / goederen aan de grens steeds / dadelijk doorgelaten en wij / hebben juist in de afgelopen / maand het bewijs gekregen / dat daar zeer nauwkeurig de hand / aan gehouden wordt. Wij hopen, dat / U tot de overtuiging zult / komen, dat wij in elk opzicht / sterk kunnen concurreren, zoodat / U daarin aanleiding zult / mogen vinden, ons Uw belangrijke / bestellingen regelmatig / te doen toekomen.

Tevens / hebben wij het genoegen, / U te kunnen mededeelen, / dat wegens de groote uitgebreidheid / die onze zaak in Amerika / heeft gekregen, wij te New-York / een filiaal hebben / geopend, van waaruit dus in het / vervolg bij voor-komen Uw / overzeesche cliëntèle kan / worden bediend.

Uw geëerd / antwoord gaarne tegemoet ziende, / tekenen in afwachting, /

Hoogachtend,

p.o. Halbman / & Wyxma

Prijscourant / bijgaand.

Max Zweefberg.

2) Onderstaande brief bevat 240 lettergrepen.

Kampen, 12 Juli / '22.

Den Heeren Varenkamp / & Co.

HARLINGEN.

Weledele / Heeren,

Wij kwamen in het bezit / van Uw geëerde d.d. / 8 crt. en deelen / U in antwoord daarop mede / dat wij het ons daarin aangeboden / partijtje ijzerwaren / wel zouden kunnen plaatsen / als U het franco huis wilt / leveren.

Ofschoon wij er geen / oogenblikkelijke behoefte / aan hebben, willen wij U / toch gaarne in de gelegenheid / stellen, wat ruimte in Uw / pakhuis te maken, opdat U / weer nieuwe zendingen ontvangen / kunt. U behoeft de expeditie / dus niet te bespoedigen.

Kunt U ons misschien ook aan / een adres helpen voor prikkeldraad. Wij hebben enkele / aanvragen voor dit artikel / ontvangen en hoewel wij eenige / fabrieken weten, lijken / deze ons niet concurrerend / genoeg.

Met Uw omgaand antwoord / zult U ons ten eerste verplichten /

Hoogachtend,

Gelderen & Co.

3) Onderstaande brief bevat 403 lettergrepen.

Aan de Directie der / N.V. Mij. tot / Exploitatie van
Petroleum / bronnen.
's-GRAVENHAGE /

Weled. Heeren,

Naar / aanleiding van Uw annonce in / het Handelsblad van
hedenavond /, neem ik de vrijheid te / solliciteeren naar de
daarin / aangeboden betrekking / van hulp-correspondent
bij Uwe / Maatschappij.

Ik ben in het bezit / van het eind-diploma eener / Amsterdamsche H. / B. S. met driejarigen / cursus, heb mij daarna bekwaamd / voor het toelatings-examen / der Universiteit en volg / thans aan de Amsterdamsche / Hoogeschool, de colleges der / economische faculteit.

Door / familie-aangelegenheden / moet ik mijn verdere / studie zelf bekostigen en ik / wil daarom trachten geplaatst te / worden op een kantoor, waar ik / het vooruitzicht zal hebben, mij / een blijvende positie te / veroveren. Daar ik nog geen / kantoorroutine heb, weet ik / natuurlijk, dat ik geen groot / aanvangsalaris kan verlangen /, doch de vooruitzichten zijn voor mij / de hoofdzaak. Te mijner aanbeveling / dienne, dat ik in het / bezit ben van het diploma / voor kantoorstenograaf Nederlandsch /, Fransch, Duitsch en Engelsch en bekend / met het gebruik van verschillende / systemen schrijfmachines. /

Mocht U op mijn sollicitatie / willen ingaan, dan zal ik / U gaarne met referentiën / omtrent mijne levenswijze dienen; / enkele in de handelwereld / zeer bekende personen / hebben zich bereid verklaard / inlichtingen omtrent mij te / verschaffen.

Mij beleefd / aanbevelende, heb ik de eer te / teekenen,

Het opnemen van brieven behoeft niet in brievenvorm te geschieden. wél natuurlijk het uitwerken.

4) Onderstaande brief bevat 460 lettergrepen.

Jansen Gorinchem. Beantwoordende / Uw geachte letteren / van gisteren, moeten wij / U tot onze spijt mededeelen /, dat Uwe reclame geheel / ongegrond is. Weliswaar was / de markt op het moment, dat U / de bestelling opgaf, dalende /, maar dat legt, dunkt ons, geen gewicht / in de schaal. Wij hebben U / de waren indertijd stoomend / geoffreerd, doch U wilde niet / anders koopen, dan tegen marktprijs / op den dag der levering /. Aan die conditie hebben wij / ons stipt gehouden. Dat U / daarom nu meer moet betalen / dan wanneer U op

aflading /, of stoomend had gekocht, doet ons / leed, maar het is destijds Uw eigen / wil geweest. U behoeft zich echter / niet ongerust te maken, want / nog is de rijzing niet tot staan / gekomen. Wij verwachten / binnenkort een nog vastere markt, in / verband met den gedeeltelijk / mislukten oogst. Dit neemt echter / niet weg, dat het op ons een bepaald / onaangenaam indruk / heeft gemaakt van een firma /, waarmede wij reeds jaren / zaken doen, een reclame te / ontvangen, die bedenkelijk / op een chicane lijkt. Wij vragen / ons af, of U, wanneer de / markt een dalende tendenz zou / gehad hebben, ons ook eigener / beweging een tegemoetkoming / in de mindere ontvangst / zou hebben aangeboden /, hetgeen ons twijfelachtig / voorkomt. Wij zouden een dergelijk / aanbod stellig van de hand hebben / gewezen en kunnen ons / niet begrijpen, hoe U het met / de billijkheid in overeenstemming / kunt brengen, een voordeeligen / samenloop van omstandigheden / wel te accepteren, doch / een nadeelige op ons te / willen afwentelen. Zooals / gezegd, wij zijn tot geen enkele / concessie bereid. Hopende / U van de onjuistheid van / Uw standpunt te hebben overtuigd /, hetgeen wij t.z.t. / gaarne van U zouden vernemen /, teekenen.

Men kijke de verkortingen steeds goed na, om te voorkomen, dat enkele vergeten worden.

Alles wat gestenografeerd wordt, moet worden nagelezen.

DERDE GEDEELTE.

Kort overzicht van de toepassing der Stenografie Groote op de moderne talen.*)

INLEIDING.

Bij het Stenografisch opnemen van vreemde talen hebben wij de keuze tusschen orthografische (d. i. overeenkomende met de gebruikelijke spelling en de fonetische (d. i. volgens de klank) schrijfwijze. De eerste heeft het voordeel, dat men de woorden dan steeds ziet in de gedaante, waarin men ze het gemakkelijkst herkennen kan, gemakkelijker dan wanneer ze volgens de klank worden opgeschreven. In hoofdzaak volgen wij deze schrijfwijze. Daar echter het prachtige alfabetische principe van ons systeem tot beide manieren van schrijven in staat stelt, zal een middenweg beider voordeelen kunnen combineeren, waardoor snelheid van schrijven en leesbaarheid bevorderd worden. Zoo laten wij, evenals in het Nederlandsch alles weg, wat niet wordt uitgesproken, voorts zullen alle klanken, die ongeveer hetzelfde geluid hebben, door het eenvoudigste teeken van een zoodanige groep kunnen worden aangegeven, hoewel dit natuurlijk *niet noodzakelijk* is.

Verder zullen verkortingen voor woorden, die vrijwel overeenstemmen met het Nederlandsch, waar mogelijk, ook in de vreemde talen worden toegepast en ten slotte kunnen van lange woorden in den regel wel een of meer lettergrepen aan het einde worden weggelaten.

DUITSCH.

Onderscheid tusschen lange en korte klinkers, als in het Nederlandsch.

Dehnungs-h behoeft niet te worden geschreven.

Voorbeelden: Rohr = , knapp =

Stahl =

Weglaten van d, t, toonlooze e en andere verkortingen, die het zelfde zijn als, of zeer veel gelijken op de voor het Nederlandsch gebruikelijke, worden ook hier toegepast.

*) Voor lees oefeningen verwijzen wij naar de door den Ontwerper geschreven werkjes No. 24, Duitsch, No. 25 Fransch, No. 26 Engelsch en No. 27 Eng. Handelsbrieven, Prijs f 0.60, verkrijgbaar bij den uitgever Jac. Obrechtstr. 81, en bij den boekhandel.

sch = ch = , z =

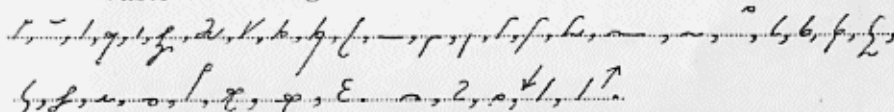
ö wordt geschreven oe, ü als ue, ä als e. Lange en korte ö en ä kunnen nu op de bekende wijze onderscheiden worden.

Voorbeelden: Schule = Schüler =

Blätter = Mädchen = öffnen =

Öl =

Vaste verkortingen:

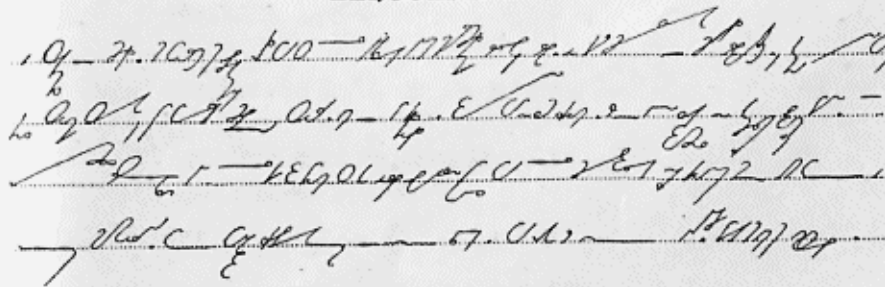

auf, aus, ab, durch, der, empfang, für, ganz, gleich, gleichzeitig, gut, ist im (ihm), ich, mir, mich, mein nicht, und, soll, zu, zur, zum, zeichnen, Zeit, über, uns, will, woll, werde, wird schreib (en). De achtervoegsels ing (ung), keit, lich, ig (dig, tig), schaft.

Voorbeelden:

Van beehren en geehrt worden alleen de voorvoegsels (be en ge) gescreven.

LEESOEFENING.

SCHRIJFOEFENING.

Eine reichhaltige Mustersammlung wird spätestens übermorgen eintreffen. Viele von diesen Gewürzen werden in vor-

züglicher Güte in Indien angebaut. Sie wollen uns möglichst bald Näheres über die fragliche Angelegenheit zukommen lassen. Ich habe keine Ahnung der Höhe des Betrages. Das ist eine ausgezeichnete Uebersetzung. Ihren Aufträgen würde ich peinlichste Sorgfalt widmen. Wir beehren uns, Ihnen hierdurch höflichst mitzuteilen, dasz wir für den dortigen Platz, die Vertretung der Firma X. übernommen haben. Die Verzögerung ist ohne mein Verschulden entstanden. Die Gesellschaft haftet für den Verlust aller Kostbarkeiten und sonstiger Gegenstände, welche in Aufbewahrung gegeben sind. Gleichzeitig sollen die Waren geprüft werden, denn Reklamationen später als 8 Tage nach Anknunft können nicht berücksichtigt werden.

ENGELSCH.

Korte a gebruikt men alleen in alle woorden als: *h, k*
 „ e „ „ „ „ „ *o, u*
 „ o „ „ „ „ „ *o, u*
 „ i „ „ „ „ „ *u, o*

(medeklinkers worden niet verdubbeld).

Alle andere klanken worden met het lange klinkerteeken geschreven.

lange a in woorden als: *a, e, i, o*
 „ e „ „ „ „ *u, u*
 „ o „ „ „ „ *o, o, o*
 „ i „ „ „ „ *u, u*

Tusschen lange en korte u wordt geen verschil gemaakt.

Weglaten van d en t als in het Nederlandsch *g, g*

gh als in laugh = *g, g*

y wordt geschreven i, *), ch als in child = *ε* th =
ε (aan het eind van een woord *ε* ; *ε*)

Voorbeelden: *ε, ε, ε, ε*

Opmerking: In geval van twijfel wordt th niet verkort.

*) Tot en met den derden druk van zijn leerboekje gebruikte de ontwerper ook het teeken voor y, speciaal aan het begin van een woord.

Achtervoegsels en uitgangen:

an(t), ien, ion, ian, ain, (i)ance, enz. (toonloos). = —Voorbeelden: ag, ag, ag, ag, agable = — . Voorbeeld: afal, ial = — . Voorbeelden: de, deis, ish, ice, ous, eous, enz. = —Voorbeelden: g, g, g, g, ger, or, our, ure, = — . Voorbeelden: r, r, r, ruce, ute, ude = — . Voorbeelden: u, u, u

Van lange woorden kan de toonlooze lettergreep, voorafgaande aan den uitgang, wegblijven).

on = — . Voorbeeld: ument = — . Voorbeeld: uship = — . Voorbeeld: uful = — . Voorbeeld: o

(Midden in woorden kan korte i na een medeklinker wegblijven).

Voorbeeld: u (ity wordt verkort tot i).

Vaste verkortingen (in Alfabetische volgorde).

Voor woorden, die zoowel als voorvoegsel als alleenstaand voorkomen, gelden dezelfde verkortingen; zoo zal b.v. de verkorting voor over ook gebruikt worden in overcoat, enz.

A (an), about, above, after, afterwards, against, all, alone, already, also, (al) though, always, among, and, another (other), any, anybody, anything, away, beautiful, beauty, be (been), being, be (voorvoegsel), because, before, beneath, better, between, bring, but, circum (circumstance), com (con, cum), communicate, conceive, consider, (able), contain, could, did, different, difficult, direct (ly), dis, do, don't, during, either, enough*), ever, every, everything, except, export, extraordinary, first, follow, for, former (ly), forward, from, full (ful), further, general (ly), gentleman, got, great, had, half, has (have), having, here, him, his, hitherto, how, however, if, in (in), immediately, into, inter, (intri, intro), it, just, justice, justify, latest, little, many, meanwhile, met, might, mis, more, most, much, must, necessary, neither, never, not, nothing, notwithstanding, now, of, of course, often, on, once one, other (another), ought, our, particular, perhaps, perfect (ly), possible, possibility, principal (ly), put, receive, relative, reply, respect, self, separate, several, shall, she, should, since, sir, so, some, somehow, something, sometimes, somewhat, speak, special, such, than (then), thank, that, the, their, them, there, these, they, think, this, those, though (although), thought, through, thus, to, towards, un, up, upon, us, was, we, what, whatever, when, whenever, where (were), whereupon, whether, why, while, with, without, won't, would, wouldn't, you (r).

De verkorting voor **which** is een „ch” teeken, hangend aan de lijn.

*) Deze verkorting is in den laatsten druk van het leerboekje van den ontwerper vermoedelijk vergeten. De bovenstaande verkorting van dit woord, lijkt ons nu het meest rationeel.

In Stenografie:

A
 B
 C
 D
 E
 F
 G
 H
 I
 J
 K
 L
 M
 N
 O
 P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

Opmerking: Bij voldoende bedrevenheid in de Engelsche taal kan de bijwoordsuitgang ly en de uitgangen en (taken), es of s (cesses, works) en ed (worked worden weggelaten. Woorden, die zeer veel gelijken op de Nederlandsche, zijn hier weggelaten, als ze dezelfde verkorting hebben als in het Nederlandsch (b.v. price, by, under, can, out, enz.).

LEESOFEFENING.

Handwritten practice text in shorthand script, consisting of several lines of cursive characters on a ruled background.

SCHRIJFOEFENING.

Lohman & Co., Assen.

We herewith beg to thank you for the courtesy extended to our Mr. de Jong when he called at your office last week. Your favour relative to the alteration of the contract could be replied to only to day, als we were obliged to cable several times to our Factory at Chicago on the question of delivering your Drying Machine. Seeing that we have no telegraphic reply we would not delay to reply to your letter directed to our firm some weeks ago. We take the liberty to observe that there is only an alteration of a contract when both parties agree to it. The term of delivery inserted was your wish which, of course, we tried to comply with in every respect, and certainly we should have continued to do so, if it not were, that pending the negotiations re the contract we received

a cable from America, stating that it was impossible to deliver at the time proposed by you. Where you say not to accept the altered contract, we request you to consider that in this way matters turn no more favourably for you, on the contrary, in case you would cancel the contract you will have the prejudice that you can no more buy at the low price agreed upon; the reason has been explained to you. It is with a view thereto that we wish to guard your for this. Please have patience in the matter under discussion until we have received reports from our factory. Probably same will come by letter. We note you wish us to give you a call again, but under the conditions prevailing we think it of no use to go further into the matter. We are not entitled to take any decision without previously consulting our principals. Copy of the correspondence with your firm will be sent to America.

FRANSCH.

De nasale klank an (en), in (un), on, worden door het korte klinkerteecken aangegeven.

Voorbeelden: *a, e, u, o, n.*

Korte e = è, es, ais, enz.: Voorbeelden: *e, es, ais.*

Alle andere klanken schrijft men met het lange klinkerteecken.

Voorbeelden: *u, un, o, on, a, ai, e, es.*

Y kan vaak als i worden geschreven, b.v. pays.

Toonlooze e wordt weggelaten.

Voorbeelden: *ai, ei, oi, ui.*

v = *o*, gn = *~*, Ng is g, voorafgaande door een korte klinker.

Voorbeelden:

o, o, o, o, o, o.

oin = *~*

Voorbeelden: *v, v, v, v.*

Letters, die in gewoon schrift door een apostrophe van het woord gescheiden zijn, worden in stenografie aan het woord vastgeschreven.

Voorbeelden: *o', o', o'.*

Achtersvoegsels en uitgangen:

able = *~* Voorbeeld: *o'*

ion, ien = *~* Voorbeelden: *o', o'.*

ié, ière, ieux, iaste, iode = *~*

Voorbeelden:

ure, oir, our = , Voorbeelden:

ute, ude = . Voorbeelden:

(Van lange woorden kan de tusschenlettergreep, voorafgaande aan den uitgang wegblijven).

ment = . Voorbeeld:

ité = Voorbeeld:

Vaste verkortingen (in Alfabetische volgorde).

Voor woorden, die zoowel als voorvoegsel als alleenstaand voorkomen, gelden dezelfde verkortingen; zoo zal dus b.v. de verkorting voor entre ook gebruikt worden in entresol, entremets, enz.

Ailleurs (d'ailleurs), alors, anti (ante), à peu près, après, à propos, au contraire, aujourd'hui, au lieu de, auprès, aussi, aussitôt, autre, autrefois, avec, avoir, beau, beaucoup, beauté, bien, bonheur, bonjour, ce (ceux), celui, ceque, ce qu'il, certes, certain, cependant, c'est (ces, cette), c'est à dire, chacun, circon (circum, circonstance), comme, combien, comment, commun, communiquer, conséquent (conséquence), considérable, contre (contra), couvrir (couvert), d' (du), de, définitif, dehors, déjà, depuis, de temps en temps, devoir, difficile, difficulté, durant, employer, encore, entre, été, être, excepté, exportation, extraordinaire, fit, fut, général, gouvernement, heure, heureux, ici, il, il y a, in, (il, im, als voorv.), inci, inter (intra, intro), juste, justice, justifier, jusque, le (lui), leur lequel (laquelle), lien, lorsque, maintenant, me (moi), meilleur, même, merveille (merveilleux), messieurs, mien, mieux, moins, moindre, monsieur, mouvoir, nécessaire, nécessité, non, nous, nouveau, ordinaire, par, parfait, parfois, partout, perpétuel, peu(t), peu à peu, peut être, plus, plupart, plusieurs, plutôt, possible, possibilité, pour, pourquoi, pourtant, précis, presque, principal, puis, puisque, que (quoi), quel, quelque, relatif, recevoir, régulier, respect (if), rien, se (soi), seul, sien, singulier, soyez, spécial, sub (sus, suc), succes, successif, suis, sur, surtout, te (toi), tout, tous, toujours, tout à fait, tout le monde, trouver, un, une, viens, vieux (vieille), voici, voilà, volontiers, voulez, vous.

In Stenografie:

Opmerkingen: Bij voldoende bedrevenheid in de Fransche taal kan de bijwoordsuitgang „ment” worden weggelaten.

Voor woorden, die veel gelijken op de Nederlandsche, zijn de verkortingen niet opgenomen, wanneer deze hetzelfde zijn als in het Nederlandsch, of er zeer veel op gelijken. (b.v. prix, compagnon, compagnie).

Lees- en Schijfoefening op volgende bladzijde.

LEESOEFENING.

Handwritten practice text in cursive script, appearing to be a list of numbers and words. The text is written on a set of four horizontal lines. Some legible elements include "10000" and "1000".

SCHRIJFOEFENING.

Anvers,

Messieur J. Hollander & Co.,
Amsterdam.

En réponse à votre lettre du 29 de l'écoulé nous devons vous exprimer notre regret pour le mauvais état dans lequel vous avez reçu les 100 balles de cacao. Nous nous sommes adressés à Monsieur N.N. de cette ville qui nous les a vendues, mais celui-ci assure également que l'emballage de Caracas était parfaitement en ordre et, s'il y a eu du dommage, que cela doit être arrivé pendant le trajet d'Anvers à Rotterdam. En outre il prétend que vous avez pris livraison du cacao sans constater d'avance le dommage et qu'il est par conséquent possible qu'il se soit produit depuis que le Cacao est en votre possession.

Ainsi la chose est difficile pour nous; d'un côté il nous serait très désagréable que le premier ordre que vous nous avez donné eût un résultat peu désiré et d'un autre nous devrions nous soumettre à un sacrifice. Pour vous donner cependant une preuve que nous attachons le plus grand prix à nos relations avec votre maison, nous donnons la préférence à ce dernier parti en vous proposant un dédommagement de 2% du montant de la facture, ce qui fait fr. 71.70 dont veuillez nous débiter.

En attendant votre réponse nous vous saluons, Messieurs, etc.

Gebruikt al reeds onze

OEFENCAHIERS?

zeer GEMAKKELIJK en GOEDKOOP.

Vereenvoudigen het aanleeren. Een speciale
liniëering vergemakkelijkt het goed onder-
— scheiden der letterhoogte. —

CAHIER I (onverkorte schrift) . . . . . Prijs f 0.10

CAHIER II (voor gevorderden) . . . . . Prijs f 0.15

CAHIER III (voor diefés) . . . . . Prijs f 0.15

Franco per post na ontvangst van post-
wissel met f0.05 verhooging voor porto.

HENRI BRONSGEEST,

UITGEVER

DEN HAAG
